

ULISA

Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

FİLİSTİN ÇALIŞTAYI 2 İkinci Yılında 7 Ekim ve Soykırım

*7 Ekim 2025 Salı
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
15 Temmuz Şehitleri Yerleşkesi*

ÇALIŞTAY RAPORU

- İsrail Soykırımı ve Yayılmacılığı
 - İsrail Boykotu
 - Gazze’de İnsani Kriz
- Askeri Riskler, Fırsatlar ve Türkiye

ARALIK 2025
ANKARA

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR (ULISA)
ENSTİTÜSÜ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

Institute for International Relations and Strategic Research

Bu rapor, çalıştay katılımcılarının sözlü katkılarından tutulan notlarda ve sonrasında yaptıkları yazılı katkılardan oluşmaktadır. Raporda yer alan görüşler çalıştay katılımcılarına aittir ve AYBÜ'nün ya da ULİSA Enstitüsü'nün görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

KATILIMCILAR

Çalıştay Başkanı

Prof. Dr. İbrahim DEMİR
ULİSA Enstitüsü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

§

Masa 1. İsrail Soykırımı ve Yayılmacılığı

Doç. Dr. Nuri SALIK
AYBÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Moderatör

Jeelan ABURUB
AYBÜ

Dr. Öğr. Üyesi Birce BEŞGÜL YALÇIN
Polis Akademisi

Dr. Öğr. Üyesi Seher BULUT
Ankara Medipol Üniversitesi

Dr. Mehmet Furkan ERGÜL
Ankara Medipol Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Ömer Vehip ÖNEN
AYBÜ Hukuk Fakültesi

§

Masa 2. Gazze’de İnsani Kriz

Arş. Gör. Ramazan ÜNSAL
AYBÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Moderatör

Cesur DERVİŞOĞLU
Türk Kızılay

Dr. Selman Salim KESGİN
p3 Consulting

Vural Can KURAL
Türk Kızılay

Ömer Faruk UYAN
Türkiye Diyanet Vakfı

§

Masa 3. İsrail Boykotu

Semi OKUMUŞ
Ankara Filistin Dayanışma Platformu (ANFİDAP)
Moderatör

Doç. Dr. Seyit Ali AVCU
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

Av. Mustafa EMİNOĞLU
Ankara Filistin Dayanışma Platformu (ANFİDAP)

Dr. Abdülhamit YAĞMURCU
Gençlik ve Spor Bakanlığı

§

Masa 4. Askeri Riskler, Fırsatlar ve Türkiye

Prof. Dr. İbrahim DEMİR
ULİSA Enstitüsü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Moderatör

Dr. Öğr. Üyesi Omair ANAS
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

Sümeysra AVCI
AYBÜ

Emine ÇALIŞIR
AYBÜ

Doç. Dr. Sevinç ÖZCAN
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

§

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. İbrahim DEMİR

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

Arş. Gör. Muhammed ORUÇ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

Arş. Gör. Elmas BENER OTACI

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

RAPORTÖRLER

Arş. Gör. Muhammed ORUÇ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

Ali Osman YETİŞKİN

AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Topluluğu (ULİSAT)

Yusuf Can BİNGÖL

AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Topluluğu (ULİSAT)

Rumeysa İRMAK

AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Topluluğu (ULİSAT)

Önerilen Kaynak Gösterme: Demir, M. Oruç, E. Bener Otacı. (2025). “ULİSA Filistin Çalıştayı 2: İkinci Yılında 7 Ekim ve Soykırım Sonuç Raporu”. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü.

İÇİNDEKİLER

KATILIMCILAR.....	i
YAYINA HAZIRLAYANLAR	ii
RAPORTÖRLER.....	ii
YÖNETİCİ ÖZETİ	i
ÖNSÖZ.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
GİRİŞ	2
MASA 1. İSRAİL SOYKIRIMI VE YAYILMACILIĞI	3
1. İSRAİL’İN SOYKIRIM SUÇU VE DİĞER SAVAŞ SUÇLARI SABİT MİDİR? GÜNCEL DURUM NEDİR?.....	3
2. İSRAİL’E KARŞI ULUSLARARASI HUKUK SİSTEMİ/ULUSLARARASI SİSTEM ÇÖKMÜŞ MÜDÜR? GENEL BİR DÜZEN DEĞİŞİKLİĞİNE Mİ GİDİLİYOR?.....	5
3. İSRAİL FİLİSTİN’İ TAMAMEN İŞGAL Mİ EDİYOR/İŞGALİ TAMAMLİYOR MU?	6
4. İSRAİL/AMERİKA ORTADOĞU’YU İŞGAL Mİ EDİYOR? İSRAİL YAYILMACILIĞINDA TÜRKİYE İÇİN RİSKLER NELERDİR?	7
5. 7 EKİM SONRASI SÜREÇ İSRAİL’İN SÖZDE ‘VAAT EDİLMİŞ’ TOPRAKLARI UĞRUNA ZAMANLAMA BAKIMINDAN ‘YA HEP YA HİÇ’ ANI MIDİR?.....	7
6. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NİN İSRAİL’E KAYITSIZ ŞARTSIZ DESTEĞİNİ NASIL AÇIKLARSINIZ? ABD Mİ İSRAİL’İ İSRAİL Mİ ABD’Yİ KULLANMAKTADIR?	8
7. ÇİN PERSPEKTİFİ.....	8
8. ÖNERİLER.....	9
MASA 2. GAZZE’DE İNSANİ KRİZ	10
1. GAZZE’DE İNSANİ KRİZİN BOYUTLARI NEDİR?.....	10
2. GAZZE’DE EN ACİL İHTİYAÇLAR NELERDİR?.....	11
3. GAZZE’YE ETKİLİ İNSANİ YARDIM İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER NELERDİR?.....	12
MASA 3. İSRAİL BOYKOTU	13
1. İSRAİL BOYKOTU DENEYİMİ VE EKONOMİK NÜFUZ.....	13
2. BOYKOTUN ORGANİZASYONU VE KOORDİNASYON.....	13
3. BOYKOTUN ETKİLİLİĞİ VE GÜNCEL DURUMU.....	14
4. BOYKOTLA İLGİLİ VERİLER	14

5. TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER.....	14
6. KÜRESEL BOYUTTA ÖNERİLER	15
7. SONUÇ	15
MASA 4. ASKERİ RİSKLER, FIRSATLAR VE TÜRKİYE	16
1. İSRAİL ÖRNEĞİNDE SERT GÜCE KARŞI YUMUŞAK ÖNLEMLERİN UZUN DÖNEMDE ETKİLİLİĞİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?	16
2. İSRAİL ÖRNEĞİNDE ORGANİZE KÜÇÜK TOPLUM/TOPLULUKLARA KARŞI DAĞINIK GENİŞ TOPLUM/TOPLULUKLARIN UZUN DÖNEMDE ETKİLİLİĞİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?.....	17
3. KISA, ORTA VE UZUN VADEDE TÜRKİYE İLE İSRAİL ARASINDA SICAK ÇATIŞMA RİSKİNİ/OLASILIĞINI NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?	19
4. NÜKLEER SİLAHLAR İSRAİL'E KORUMA SAĞLIYOR MU? NASIL?.....	20
5. TÜRKİYE'DE ACİL BİR ANTİ-SİYONİZM EYLEM PLANINA İHTİYAÇ VAR MIDIR?.....	21
6. KÜRESEL DÜZEYDE İSRAİL VE SİYONİZM SORUNU İÇİN BİR ÇÖZÜM PLANI HAZIRLAMAK İSTESEYDİNİZ BU PLANDAKİ MADDELER NELER OLURDU?	22
SONUÇ.....	24

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Gazze’de devam eden süreç özellikle soykırım sözleşmesinde yer alan “grubun bütünüyle ve kısmen fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak yaşam şartlarını kasten değiştirmek” eylemleri bağlamında devam etmektedir. Gazze’ye temel insan yardım malzemelerinin (gıda, ilaç vb.) geçişine izin verilmemesi hedef alınan grubun yaşam şartlarını kasten değiştirerek grubu ortadan kaldırma amacı taşımaktadır. Ayrıca BM Soruşturma Komisyonu raporuyla İsrail Devleti tarafından soykırım suçu işlenmesi durumu uluslararası hukuk açısından geçerlilik kazanmıştır.
- **Yakın zamanda yaşanan Madleen ve Uluslararası Sumud Filosu’nun insani yardımlarının Gazze’ye ulaştırılmasının engellenmesi ise açlığın (kıtlığın) bir savaş aracı ve soykırım yöntemi olarak kullanıldığını göstermektedir. İnsani yardım faaliyetlerinin engellenmesi savaş suçu oluşturmaktadır.**
- 1948 Soykırımı Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi gereğince “soykırında bulunulması için iş birliği yapmak” da sözleşmenin 3. Maddesi kapsamında cezalandırılması gereken bir suç oluşturmaktadır.
- **Uluslararası hukuk sistemi tarihsel süreç içerisinde yaşanan tüm krizlere cevap vermeye çalışmaktadır. 7 Ekim sonrası yaşanan süreç de bu kapsamda değerlendirilmiştir. Bu bağlamda uluslararası hukuk sisteminin savunduğu değerler değil sistemi yürüten aktörlerin yaklaşımları eleştirilmiştir.**
- Süreç uluslararası hukuk sistemine tam anlamıyla meydan okuyacak bir gelişme olarak görülmemekte, var olan düzenin savunduğu değerler üzerinden güçlendirilmesinin altı çizilmiştir.
- **Mevcut uluslararası hukuk sistemi İsrail’in kurulması ve sonrasında yaşanan sorunlara cevap verememiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları İsrail tarafından uygulanmamış ve herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır.**
- Uluslararası hukuk sistemindeki değişimler büyük savaşların ardından olmuştur. Mevcut uluslararası hukuk sisteminin inşası II. Dünya Savaşı’nın ardından gerçekleşmiştir. Mevcut uluslararası sistemdeki güç dengesinin değişimi ve yeniden yapılandırılması güncel statükonun değişimi sonrasında gerçekleşebilecektir. Uluslararası güvenlik literatüründeki insani güvenlik kavramının, sadece devlet düzeyinde değil bireysel ve toplumsal düzeyde öne çıkarılması küresel kamuoyunun yeni bir dinamik olarak ortaya çıkışını ifade etmektedir. Bu kapsamda insani güvenlik kavramı teorik yaklaşımın ötesinde pratikte uygulamaya konularak dikkat çekici bir unsur olarak yerini almıştır.
- **BM Şartı 1. Maddesinde yer alan “uluslararası barışı ve güvenliği koruma” amacı taşıyan Birleşmiş Milletlerin, Güvenlik Konseyi daimî üyelerine tanınan veto yetkisi geçmişten bugüne yaşanan durumlar göz önüne alındığında uluslararası barışa hizmet etmemektedir. Daimî üye konumunda bulunan devletler veto yetkisini ülkesel çıkarlarını gözeterek kullanmaktadırlar. Uluslararası hukuk sistemine getirilen bu eleştirilere**

karşın Yoav Galant ve Binyamin Netanyahu hakkında çıkarılan tutuklama emirleri uluslararası hukukun etkinliği ve soykırım suçlularının cezalandırılması açısından pozitif bir durum olarak görülebilir.

- İsrail'in 7 Ekim 2023 Gazze saldırıları sadece Gazze Şeridi'ne yönelik bir işgali içermemektedir. 7 Ekim sonrası Nur Şems ve Cenin Kamplarına olan İsrail'in saldırıları yoğunlaştırılarak bu bölgede yer alan direniş hareketlerine karşı baskı ve sindirme politikası uygulanmıştır.
- **Batı Şeria bölgesinden Gazze Şeridi'nde yaşanan gelişmelere karşı yeni bir ayaklanma hareketinin gerçekleşmemesi İsrail'in baskı ve sindirme politikaları ile ilişkilendirilmektedir.**
- İsrail'in 7 Ekim sonrası saldırıları sadece Gazze Şeridi ve Batı Şeria ile sınırlı kalmamıştır. İsrail, süreç içerisinde Lübnan, Yemen, Suriye, İran ve Katar'a da saldırı gerçekleştirmiştir. Saldırıların arkasındaki sebep, İsrail'in işgal politikalarını dayandığı gerekçelerin devam etmesidir.
- **Soğuk Savaş döneminde Türkiye ve İsrail bölgede Batı ülkeleri ile ilişkileri olan, Arap olmayan, demokratik bir siyasi sistem yapılanmasını hedefleyen iki ülke olarak ilişkilerini Batı dünyası ekseninde şekillendirmiştir. Fakat gelinen süreç Türkiye ve İsrail'in bölgesel bakış açılarının birbirinden ciddi anlamda farklılaştığına işaret etmektedir. Bu farklılaşma ekonomi, siyasi ve askeri alanlarda görülmektedir. Bu farklılaşmanın görüldüğü en önemli vaka Suriye sahasında yaşanan gelişmeler olmuştur.**
- Türkiye, Suriye'nin üniter, güçlü, ekonomik ve insani kaynakları üzerinde ayakta durabilen bir ülkeye dönüşmesi konusunda destek verirken, İsrail bölgedeki etnisite temelli çatışmaları fırsat bilerek bölgedeki istikrarsızlığın devamını hedeflemektedir. Bu durum Türkiye'nin bölgenin istikrar ve güven içerisinde geleceğini şekillendirmesi hedefiyle çelişmektedir.
- **İsrail, işgalci ve yayılmacı bir devlet olarak, 7 Ekim'i benzer şekilde bir fırsata çevirmiştir. 7 Ekim sonrasında İsrail'in sahada uygulamış olduğu güç ve orantısız müdahaleler bu duruma işaret etmektedir. Bu bağlamda savaşın başında koymuş olduğu askeri hedeflerin en temel başlığı Hamas'a karşı mücadele edilmesi ve savaşın farklı cephelere genişlememesi iken savaşın gelmiş olduğu durum İsrail'in geleceği konusunda somut bir öngörü ve stratejisi olmadığına işaret etmektedir.**
- İsrail, farklı mecralarda gerekli gördüğü propaganda araçlarını kullanarak gerçekleştirmiş olduğu operasyonları meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Savaşın ilk senesinde bu konuda görece sonuçlar elde eden İsrail, savaşın ikinci yılı itibarıyla bu noktada pozisyonunu kaybetmektedir.
- **Son dönemde uluslararası kamuoyunda İsrail'e karşı gelen eleştiriler İsrail'in tehdit-fırsat denklemini gerçeklikten kopuk bir şekilde şekillendirdiğini göstermektedir.**
- ABD, İsrail'i bölgedeki uzun dönem politik çıkarlarını gözeterek bir üs olarak kullanmaktadır. Geçmişinde birçok ulus ve devlet inşa sürecini gerçekleştiren ABD, İsrail'in Filistin işgalini geniş bir çerçevede ulus inşa süreci olarak planlamaktadır. Bu sürecin en

temelinde yer alan etnik temizlik adımı, süreci devlet inşa sürecinden farklılaştırmaktadır. 1916 yılında imzalanan Sykes-Picot Anlaşması'nın Orta Doğu'da meydana çıkardığı devletler (mevcut düzen) ABD'nin bölgedeki çıkarlarını karşılamamaktadır. Bu kapsamda ABD, vekalet savaşlarının maliyetlerini de göz önüne alarak İsrail'in topraklarının genişlemesini aynı zamanda kendi etki alanının artması ve bölgesel düzenin Sykes-Picot'tan farklılaşarak bir ABD-İsrail düzenine dönmesini amaçlamaktadır.

- **ABD Kongresi içerisinde güçlü bir İsrail lobisinin olduğu bilinmektedir. Sanal mecralarda ABD Kongresi içerisinde İsrail'in en güçlü lobisi olan Amerikan İsrail Halkla İşleri Komitesi'nin (AIPAC) gerek Cumhuriyetçi gerek Demokrat Senatörlere seçim sürecinde vermiş olduğu destek ABD Kongresi'nin İsrail'e olan güçlü desteğini açıklamaktadır.**
- İsrail'i birçok konuda kayıtsız şartsız destekleyen ABD'nin ana rakibi olarak görülen Çin için Filistin meselesi tali bir role sahiptir. İsrail'in yayılmacı politikaları ve bölgedeki güvenlik durumunun stabil hale gelmesini önleyen saldırıları Çin'in ticari çıkarları ve Pekin'in hayalindeki barışçıl ve stabil bölge vizyonu ile uyuşmamaktadır.
- **Ancak Çin'in başka ülkelerin içişlerine veya iki ülke arasındaki çatışmalara karışmama politikası Pekin'in Tel Aviv'in saldırganlığına karşı müdahalesini engellemektedir. Nitekim Çin, komşusu olan ve kendisi için Filistin'den çok daha büyük jeopolitik ve stratejik öneme sahip olan Myanmar'daki iç savaşı ve bu ülkede yaşanan katliamları engellemek için bir müdahalede bulunmamıştır.**
- Dolayısıyla Çin'in, kendi sınırlarından binlerce kilometre ötedeki İsrail-Filistin çatışmasına, Filistin lehine müdahale etme ihtimali oldukça düşük görünmektedir.
- **Ancak tüm dünyada olduğu gibi Çin'de de halk arasındaki İsrail karşıtlığı medyada görülen görsel ve haberlerin de etkisiyle son dönemde artış göstermiştir.**
- Gazze'de yaşananlar, gıdanın silah olarak kullanıldığı, sağlık altyapısının sistematik olarak yok edildiği ve halkın sürekli yerinden edilmeye zorlandığı, geleneksel kriz tanımlarının ötesinde, çok katmanlı bir trajedi olarak tespit edilmiştir.
- **Krizin en acil boyutunu, insani yardımların kasıtlı engellenmesi sonucu yaşanan kıtlık ve açlığa bağlı can kayıpları oluşturmaktadır. En acil ihtiyaçlar sırasıyla; gıda, tıbbi malzeme/sağlık hizmeti ve temiz su/barınma olarak belirlenmiştir.**
- Sivil altyapının (hastaneler, okullar, su şebekeleri) ve yardım görevlilerinin doğrudan hedef alınması, yardım operasyonlarını felce uğratmış ve insani yardım faaliyetlerini neredeyse imkânsız hale getirmiştir.
- **Yaşanan trajedi, evrensel insan hakları ve uluslararası hukuk gibi Batı menşeli değerlerin ve söylemlerin iflas ettiğini ve ikiyüzlü bir şekilde uygulandığını ortaya koymuştur.**
- Etkili bir insani yardım için asıl engelin finansman (tahmini 300 milyar dolar) değil, askeri ve siyasi engeller olduğu sonucuna varılmıştır.

- **Kısa vadede alınması gereken en kritik tedbirin, yardımların güvenliğini sağlamak ve engellemeleri aşmak için başta İsrail olmak üzere tüm aktörlerle açık bir iletişim ve koordinasyon kanalı kurmak olduğu belirtilmiştir.**
- Boykot, uluslararası hukukun ve siyasi aktörlerin sessizliğine karşı gelişen vicdanî bir duruş ve ahlaki bir direniş biçimi olarak, toplumsal bir sivil inisiyatif şeklinde değerlendirilmiştir.
- **Türkiye, %30'lara varan katılım oranıyla boykot konusunda en hassas ülkelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Tarihte ilk defa bu kadar kapsamlı uygulanan boykotun, İsrail şirketlerine ciddi ekonomik zarar verdiği tespit edilmiştir.**
- Boykotun küresel etkisi, özellikle Orta Doğu ve Körfez ülkelerindeki duyarsızlık ile Avrupa ve Asya'daki devletlerin baskıcı politikaları (hukuki engellemeler, yasaklamalar) nedeniyle zayıflatılmaktadır.
- **İsrail'in ekonomik nüfuzunun, Türkiye'deki devlet teşvikleri ve kontrolsüzlük nedeniyle güçlü ve günlük hayata yayılmış olduğu; ayrıca küresel lojistik ve finansal yapılara hakimiyetinin, boykotun tam kapsamlı uygulanmasını zorlaştırdığı belirtilmiştir.**
- Süreçteki en büyük zafiyetlerin bilgi kirliliği, sınıflandırma ve değerlendirme eksikliği ve söylem düzeyindeki hassasiyetin eylem düzeyine yansımaması olduğu; bu nedenle boykotun örgütlü ve sistemli yürütülemediği sonucuna varılmıştır.
- **Türkiye için temel öneri, yerli malı kullanımı gibi pozitif bir dilin benimsenmesi ve müdahale odağının devlet yerine Boykot Dedektifi gibi sivil toplum inisiyatiflerinin güçlendirilmesi olmuştur.**
- Küresel öneri olarak, devletlerin iş birliği yapması; tekel konumundaki markaların (Coca-Cola) pazar paylarının sınırlandırılması ve teknolojik bağımlılığa (Google/WhatsApp) karşı yerli alternatiflerin (Yaani/Bip) desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- **Mevcut mücadelede, İsrail'in sert güç (askeri, teknolojik, nükleer) unsurlarına karşılık Filistin'in yumuşak güç (kamuoyu, meşruiyet) unsurlarına dayanan bir asimetri tespit edilmiştir. Yumuşak gücün tek başına yetersiz kaldığı, sert gücün caydırıcı etkisinin zorunlu olduğu ve dengeli bir güç yaklaşımının gerektiği sonucuna varılmıştır.**
- İsrail'in temel yumuşak gücü olan Batı (ABD/Avrupa) desteğinin, Batı medeniyetinin yaşadığı içten çöküş nedeniyle zayıfladığı ve İsrail'in meşruiyet kaybettiği belirtilmiştir. Filistin için bu noktada, mağduriyet anlatısını sinema ve edebiyat yoluyla Batı kamuoyuna taşıma fırsatı doğmuştur.
- **2 milyarlık dağılık Müslüman dünyasının, organize bir mikro topluma karşı etkisiz kalmasının temel nedeni, stratejik kültür ve düşünce eksikliği, teknolojik gerilik (özellikle 'Big Data') ve zihinlerin işgal altında olması olarak tanımlanmıştır.**

- İslami birlik gibi ütöpik arayışların, ulus-devlet çıkarlarının hâkim olduğu reel-politik sistemde karşılığının olmadığı; zira mevcut durumda ana konunun soykırım değil, ulusal çıkarlar olduğu tespit edilmiştir.
- **Çözüm olarak, Müslüman ülkelerin stratejik düşünce kapasitelerini geliştirmeleri; Türkiye öncülüğünde diğer İslam ülkelerinin ulus-devlet yapılarının ve kurumsallaşmasının güçlendirilmesi ve teknolojik/ekonomik kalkınma (Kalkınma Yolu Projesi gibi) projelerine odaklanması önerilmiştir.**
- Türkiye ile İsrail arasında kısa vadede sıcak çatışma beklenmemekle birlikte, orta ve uzun vadede riskin mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Bu riskin kaynağı, İsrail'in hegemonya arayışı ile Türkiye'nin bölgesel güvenlik sağlayıcı rolü arasındaki temel çıkar çatışmasıdır.
- **İsrail'in belirsiz nükleer kapasitesinin, caydırıcılık sağlayan bir son nokta silahı olduğu ve asıl hedefin Filistin değil, Türkiye, İran ve Arap ülkeleri olduğu belirtilmiştir.**
- İsrail'in normal bir ulus-devlet değil, Batı'nın ileri karakolu olduğu tespiti yapılmış; nükleer tehdide karşı uluslararası güvenlik güçleri (UGG) konuşlandırılması ve Pakistan gibi aktörlerle bölgesel ittifak kurulması önerilmiştir.
- **Açıktan bir anti-Siyonizm eylem planının (kavramın soyut olması nedeniyle) gereksiz olduğu; bunun yerine somut düşman olan İsrail Devleti'ne karşı reel-politik adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır.**
- Türkiye için önerilen somut adımlar; hukuki müteakabiliyet (Filistin'in inkârını cezalandıran yasalar), iç güvenlik (işbirlikçi radikal kesimlerin oluşturduğu güvenlik açığının kapatılması) ve askeri/istihbari hazır bulunuşluk olmuştur.
- **Küresel çözüm planı olarak; UCM kararlarının uygulanması, İsrail'in Gazze ve Batı Şeria'dan çekilmesi ve küresel akademik iş birliğinin sağlanması maddeleri sıralanmıştır.**
- Bölgenin, İsrail'in nükleer gücüne karşı koyacak caydırıcı bir güce veya bölgesel bir güvenlik mekanizmasına sahip olmaksızın, kanıtlanmış bir nükleer gücün ortasında yaşadığı da tartışılmıştır. Bölgenin, tamamen nükleer silahlardan arındırılmasından başlayıp, İsrail'in nükleer kapasitelerini uluslararası hukuk kapsamına alacak ve İsrail'in nükleer silahlarına karşı uluslararası güvenlik garantileri oluşturacak bir strateji geliştirmesi gerekmektedir.
- **Büyük Veri şirketlerinin İsrail Silahlı Kuvvetleri'ne teknoloji desteği sağladığı ve Orta Doğu bölgesinin, Orta Doğu'nun büyük verisini Batılı şirketlere göndermekten kaçınmak için kendi büyük veri merkezlerini ve yerel/bölgesel yazılımlarını geliştirmesi gerektiği de ele alınmıştır.**

- Bu amaçla, teknolojinin hem yumuşak gücün hem de sert gücün bir parçası olması hasebiyle, bölgenin Bilgi Teknolojileri (BT) ve Yapay Zekâ (YZ) endüstrisindeki girişimleri ve sanayileri en üst öncelik olarak teşvik etmesi ve desteklemesi gerekmektedir.

ÖNSÖZ

7 Ekim 2023 tarihi, kökenleri 19. Yüzyıla dayanan Filistin meselesinde on yıllardır süregelen işgal ve çatışma ortamını, uluslararası hukukun ve insanlık vicdanının en ağır sınavlarından birine dönüştüren acı bir milat olmuştur. Gazze'de yaşananlar, çağımızın en büyük insani krizlerinden biri olarak tarihe geçerken, akademik dünyanın bu süreci analiz etme ve kayıt altına alma sorumluluğu daha da artmıştır.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi olarak bu tarihi sorumluluğun bilinciyle hareket ederek, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitümüz, krizin başlamasının hemen ardından 26 Ekim 2023 tarihinde Filistin: Riskler ve Beklentiler Çalıştayı düzenleyerek ilk akademik değerlendirmeleri kamuoyuyla paylaşmıştır.

Bu rapor ise, soykırım sürecinin ikinci yılı tamamlanıp üçüncü yılına girerken, 7 Ekim 2025 tarihinde düzenlediğimiz Filistin Çalıştayı 2: İkinci Yılında 7 Ekim ve Soykırım başlıklı ikinci çalıştayımızın kapsamlı çıktılarını sunmaktadır.

Çalıştayda alanında uzman akademisyen, araştırmacı ve saha çalışanları titiz bir çalışma yürütmüş; süregelen gelişmeleri İsrail Soykırımı ve Yayılmacılığı, Gazze'de İnsani Kriz; İsrail Boykotu ve Askeri Riskler, Fırsatlar ve Türkiye başlıkları altında derinlemesine analiz etmişlerdir. Masa çalışmalarında oluşturulan ön rapor, katılımcı yazarlar tarafından dosya üzerinden gözden geçirilme ve iyileştirilmeye tabi tutulmuştur.

Çalıştay organizasyonunda emeği geçen ULİSA Enstitüsü çalışanlarına ve farklı kurumlardan katılımcılara vakit ayırıp katkı sundukları için içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalıştay raporunun daha barışçıl ve insancıl bir dünya için faydalı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU

Rektör

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

TEŞEKKÜR

Filistin Çalıştayı 2: İkinci Yılında 7 Ekim ve Soykırım başlıklı çalıştayaımıza destekleri için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Cengiz Köseoğlu'na ve açılış konuşmalarıyla bizleri onurlandıran Prof. Dr. Yasin Aktay'a; Çalıştayımızdaki değerli katkılarından dolayı; İsrail Soykırımı ve Yayılmacılığı masası moderatörü Doç. Dr. Nuri SALIK'a ve değerli katılımcıları Jeelan ABURUB, Dr. Öğr. Üyesi Birce BEŞGÜL YALÇIN, Dr. Öğr. Üyesi Seher BULUT, Dr. Mehmet Furkan ERGÜL ve Arş. Gör. Dr. Ömer Vehip ÖNEN'e; Gazze'de İnsani Kriz masası moderatörü Arş. Gör. Ramazan ÜNSAL'a ve değerli katılımcıları Cesur DERVİŞOĞLU, Dr. Selman Salim KESGİN, Vural Can KURAL ve Ömer Faruk UYAN'a; İsrail Boykotu masası moderatörü Semi OKUMUŞ'a ve değerli katılımcıları Doç. Dr. Seyit Ali AVCU, Av. Mustafa EMİNOĞLU ve Dr. Abdülhamit YAĞMURCU'ya; ve son olarak Askeri Riskler, Fırsatlar ve Türkiye masasının değerli katılımcıları Dr. Öğr. Üyesi Omair ANAS, Sümeyra AVCI, Emine ÇALIŞIR ve Doç. Dr. Sevinç ÖZCAN'a; ULİSA Enstitüsü çalışanlarına; Raporlama sürecindeki emekleri için raportörlerimiz Arş. Gör. Muhammed ORUÇ, Ali Osman YETİŞKİN, Yusuf Can BİNGÖL ve Rumeysa İRMAK'a ve Üniversitemizin destek birimleri çalışanlarına teşekkürü borç biliyorum.

Prof. Dr. İbrahim DEMİR

ULİSA Enstitüsü

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

GİRİŞ

7 Ekim 2023 tarihinde başlayan ve Ortadoğu'daki İsrail meselesini tarihi bir kırılma anına getiren İsrail saldırı ve soykırımı ikinci yılını tamamlarken, Gazze'de yaşananlar modern tarihin en ağır insani krizlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Bu süreç, yalnızca bölgesel bir çatışma olmanın ötesine geçerek uluslararası hukukun temel normlarını, küresel güç dengelerini ve insanlık vicdanını temelden sarsmıştır. Uluslararası sistemin soykırımı önleme ve sivilleri koruma konusundaki bariz yetersizliği, akademik dünyanın bu çok boyutlu krizi analiz etme ve kayıt altına alma sorumluluğunu artırmıştır.

Bu kritik tarihsel dönemeçte, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü, 7 Ekim 2023 tarihinde Filistin Çalıştay 2: İkinci Yılında 7 Ekim ve Soykırım başlıklı çalıştay düzenlemiştir. Bu çalıştayın temel amacı, iki yılı geride bırakan bu çok boyutlu krizin hukuki, insani, ekonomik ve stratejik boyutlarını alanında uzman akademisyenler, araştırmacılar ve saha uygulayıcılarının katılımıyla derinlemesine analiz etmektir.

Elinizdeki bu rapor, söz konusu çalıştayda dört ana masa etrafında yürütülen tartışmaların, tespitlerin ve önerilerin bir dökümünü sunmaktadır. Raporun ilk bölümü, krizin hukuki çerçevesi olan 'İsrail Soykırımı ve Yayılmacılığı' başlığı altında, İsrail'in uluslararası hukuk nezdindeki sabit suçlarını, uluslararası sistemin işlevsizliğini ve küresel aktörlerin pozisyonlarını irdelemektedir.

Takiben, sahadaki trajedinin boyutları 'Gazze'de İnsani Kriz' başlığı altında; gıdanın silah olarak kullanılması, sağlık sisteminin çökertilmesi ve insani yardım faaliyetlerinin imkânsız hale getirilmesi ekseninde ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde, İsrail vahşetine karşı gelişen sivil bir direniş biçimi olarak İsrail boykotunun ekonomik nüfuzu, küresel etkinliği, zorlukları ve Türkiye özelindeki potansiyeli tartışılmıştır.

Raporun 'Askeri Riskler, Fırsatlar ve Türkiye' başlığı taşıyan son bölümü; sert ve yumuşak güç dengeleri, organize toplumlara karşı dağınık toplumların mücadelesi, nükleer caydırıcılık meselesi ve Türkiye'nin bu yeni jeopolitik denklemde karşı karşıya olduğu riskler ile fırsatlar üzerine yapılan stratejik analizlere odaklanmaktadır.

Masa çalışmalarındaki tartışma ve değerlendirmelerden oluşan bu rapor, 7 Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de yaşanan soykırım ve vahşeti akademik bir ciddiyetle kayıt altına almayı ve Türkiye'nin ulusal çıkarları doğrultusunda politika yapıcılara somut analizler sunmayı amaçlamaktadır.

MASA 1. İSRAİL SOYKIRIMI VE YAYILMACILIĞI

1. İSRAİL'İN SOYKIRIM SUÇU VE DİĞER SAVAŞ SUÇLARI SABİT MİDİR? GÜNCEL DURUM NEDİR?

Gazze'de 7 Ekim 2023 sonrası başlayan sürecin hukuki tanımı, masa çalışmasının ilk bölümünde incelenmektedir. Katılımcılar, yaşananların başlangıçta katliam veya insanlığa karşı suç olarak isimlendirildiğini, ancak sonradan yaşanan hukuka aykırı eylemlerle sürecin 1948 Soykırım Sözleşmesi'nde tanımlanan soykırım suçu unsurlarını tam olarak karşıladığını görülmektedir.

1.1. Soykırım Kastı ve Maddi Unsurlar

Soykırım suçunu diğer suçlardan ayıran temel unsur özel kasttır. Bu özel kastın varlığına dair kanıt olarak, İsrail Başbakanı Netanyahu başta olmak üzere üst düzey yetkililerin kullandığı dil, bunun en somut kanıtıdır. Dini referanslar kullanılarak Filistinlilerin insan hayvan olarak nitelendirilmesi, aşağılanması ve insan onuruna aykırı söylemler, soykırım niyetini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu özel kastın sahaya yansması, Soykırım Sözleşmesi'nde belirtilen "grubun bütünüyle veya kısmen fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak yaşam şartlarını kasten değiştirmek" eylemiyle somutlaşmıştır. Gazze'ye temel insani yardım malzemelerinin (gıda, ilaç, su vb.) girişine izin verilmemesi, hedef alınan grubun yaşam şartlarını kasten değiştirerek ortadan kaldırma amacını taşımaktadır. Açlığın (kıtlığın) bir savaş silahı olarak kullanılmasını soykırımın temel maddi unsurlarından biri olarak tanımlamıştır. Yakın zamanda yaşanan Madleen ve Uluslararası Sumud Filosu'nun insani yardımlarının Gazze'ye ulaştırılmasının engellenmesi, bu stratejinin somut örneklerini teşkil etmektedir.

Filistin'deki hastanelere yönelik sistematik saldırılar ve sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesi yoluyla üremeye yönelik kısıtlamalar getirilmesi de bu suçun unsurları arasındadır. Sonuç olarak, yardımların engellenmesiyle Gazze'deki halkın kıtlık gibi yöntemlerle toplu ölüme sürüklendiği açıkça görülmektedir.

1.2. Hukuki Durum ve Diğer Savaş Suçları

İsrail'in işlediği soykırım suçu, hukuki açıdan Birleşmiş Milletler Soruşturma Komisyonu'nun hazırladığı rapora dayanmaktadır. Raporda, İsrail'in soykırım suçunu oluşturan 5 maddi unsurdan 4'ünü işlediğinin ispatlandığı, böylece suçun uluslararası hukuk nezdinde sabitlendiği ortaya konulmuştur.

Soykırım fiiline ek olarak, İsrail'in başka savaş suçları işlediği de sabit görülmektedir. İnsani yardım faaliyetlerinin engellenmesi ve özellikle Uluslararası Sumud Filosu'na uluslararası sularda müdahale edilmesi, İsrail'in savaş suçları listesine eklenen yeni eylemler olarak nitelendirilmektedir.

1.3. Suçun Paydaşları ve Üçüncü Devletlerin Sorumluluğu

1948 Sözleşmesi'nin, sadece soykırım fiilini değil, aynı zamanda "soykırımda bulunulması için iş birliği yapmak", "soykırıma iştirak etmek" ve "soykırımda bulunulmasını doğrudan ve aleni surette kışkırtmak" gibi eylemleri de alt suçlar olarak tanımladığı hukuki bir gerçektir. Bu bağlamda, suçun pek çok uluslararası paydaşı olduğu görülmektedir.

Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, İsrail'e koşulsuz destek veren ülkelerin sorumluluğu göz ardı edilemez. Başta ABD olmak üzere İsrail'e sağlanan ücretsiz silahlar, maddi katkılar ve koşulsuz destek, "soykırımda bulunulmasını doğrudan ve aleni surette kışkırtmak ve "soykırımda bulunulmasında iş birliği yapmak" eylemlerini oluşturmakta ve bu eylemler dolayısıyla ABD ve destekçi diğer ülkelerin ilerleyen süreçte hukuki yaptırıma uğramaları kuvvetle muhtemeldir.

Devletlerin yanı sıra, özel askeri şirketler ve bazı sivil toplum kuruluşlarının da sürecin paydaşları olduğu belirtilmiştir. Örnek olarak, GDC (Global Delivery Company) isimli bir kuruluşun, daha önce Yemen, Suriye, Afganistan ve Ukrayna'da askeri operasyonlarda yer almış ABD ve İsrail vatandaşı Moti Kahana aracılığıyla bölgede faaliyet gösterdiği aktarılmıştır. Bu faaliyetin, siviller ile Hamas savaşçılarını ayırt etme iddiasıyla biyometrik tespit işlemlerini kapsadığı anlaşılmaktadır.

1.4. Uluslararası Tepkiler ve Almanya Örneği

Üçüncü devletlerin sorumluluğu konusunda Almanya örneği çarpıcı bir tablo sunmaktadır. Almanya'nın, ABD ve Fransa'dan sonra İsrail ile en çok silah anlaşması imzalayan devletlerden biri olduğu, ancak son dönemde bir dönüşüm yaşandığı belirtilmiştir. Almanya'nın 2005'ten sonra değişen üç hükümetle birlikte, uluslararası toplumda iyi bir noktaya gelmek için İsrail'e verdiği destekte değişimler gözlemlendiği görülmektedir.

Bu değişimin en somut göstergesi, Nikaragua'nın Almanya aleyhine Uluslararası Adalet Divanı'nda Güney Afrika tarafından açılan davaya müdahil olmasıdır. Mahkemenin, soykırım suçu hakkında yapılan yargılamalara üçüncü devletlerin de müdahil olabileceğini ortaya koyarak Nikaragua'nın talebini kabul etmesi, önemli bir hukuki gelişme olarak görülmüştür. Bu davanın ardından Almanya'nın İsrail ile olan 200 milyon euroluk askeri ticaretini 1 milyon euroya indirmesi, hukuki baskının olumlu bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.5. Kavramsal Tartışmalar ve Öneriler

Soykırım kavramının siyasi ve tarihsel bağlamı önemli bir tartışma konusudur. Soykırımın Batı'da olan bir suç olduğu, örneğin Japonya'nın Çin'de veya Batılı devletlerin Güneydoğu Asya'da yaptığı eylemlerin bu terminolojiyle anılmadığı, Çin'in de Japonya'ya karşı hiçbir zaman bir soykırım davası açmadığı tarihsel bir gerçektir. Bu bağlamda, Güney Afrika'nın İsrail'e karşı davaya müdahil olmasının değerli olduğu, ancak Asya ülkelerinin bu sürece dahil olması beklenmemektedir.

Son olarak, İsrail'in bu süreci, ABD ittifakının desteğiyle, Filistin Laboratuvarı kitabında da belirtildiği gibi bölgedeki otoriterliğini güçlendirmek için kullandığı bilinmektedir. Gelecekte yapılacak akademik çalışmaların, birebir Filistin çalışmaları şeklinde değil; soykırım, gözetim teknolojileri gibi konu bazlı ve özelleştirilmiş alanlara odaklanması önerilmektedir.

2. İSRAİL'E KARŞI ULUSLARARASI HUKUK SİSTEMİ/ULUSLARARASI SİSTEM ÇÖKMÜŞ MÜDÜR? GENEL BİR DÜZEN DEĞİŞİKLİĞİNE Mİ GİDİLİYOR?

Uluslararası sistemin çöktüğü yönündeki tespitlerin, sistemin kendisinden ziyade, onu yürütmekle görevli başat aktörlerin eylemlerine ve mevcut mekanizmaların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. 7 Ekim sonrası yaşanan sürecin, uluslararası hukuk sistemine tam anlamıyla bir meydan okuma olarak görülmediği, aksine mevcut düzenin savunduğu değerler üzerinden güçlendirilmesi gerektiği açıkça görülmektedir. Bu bağlamda eleştirilerin, uluslararası hukukun savunduğu değerler ve kavramlara değil (çünkü ahlaki ve etik bir tartışma platformu olarak bu sisteme ihtiyaç duyulmaktadır), bu düzeni kendi çıkarları doğrultusunda işleten başat aktörlerin eylemlerine ve yaklaşımlarına yönelik olduğu vurgulanmıştır.

2.1. Sistemin Filistin Konusundaki Tarihsel Başarısızlığı

Mevcut uluslararası hukuk sistemi, İsrail'in kurulmasından ve 1948'den bu yana Filistin sorununa etkin bir cevap üretememiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) gerek 1948 sonrası gerekse Altı Gün Savaşları sonrası aldığı kararların İsrail tarafından uygulanmadığı ve İsrail'in hiçbir yaptırımla karşılaşmadığı bilinmektedir. İsrail'in egemenliğini paylaşabilecek bir yapı ve söylem içinde hiçbir zaman olmadığı, mevcut ABD-İsrail ittifakının ise 1967 Süveyş Krizi sonrasında sağlamlaşmıştır.

2.2. Mevcut Engeller: BMGK Yapısı ve Aktörlerin Tutumu

Sistemin işlerliğinin önündeki temel engelin, BMGK'nın mevcut yapısıdır. Temel görevi uluslararası barışı ve güvenliği korumak olan BM'nin, Güvenlik Konseyi daimî üyelerine tanınan veto yetkisinin, uluslararası barışa hizmet etmediği; daimî üyelerin bu yetkiyi ulusal çıkarlarını gözeterek kullandığı görülmektedir. Bu veto yetkisinin meşruiyetinin (devletlere mi verildiği yoksa alındığı mı) yeniden hesaplanması gerektiği ve sistemin geneline büyük zarar verdiği aşîkârdır.

BMGK'daki bu yapısal engele ek olarak; Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) ve Uluslararası Adalet Divanı (UAD) gibi uluslararası mahkemelerin yaşanan durumlara yavaş müdahale etmesinin ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Ayrıca, İsrail'in arkasındaki koşulsuz ABD desteğinin, Güney Afrika'nın açtığı dava sonrasında dahi BM Barış Koruma misyonlarının önünde bir engel teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Sistemin evrensel uygulanabilirliğinin önündeki bir diğer zorluk, Asyalı ülkelerin uluslararası hukuku Batılı bir yapı olarak algılamaları ve ikili ilişkileri önceleyen bir anlayışa sahip olmalarıdır.

2.3. Yeni Bir Düzen Beklentisi

Genel bir düzen değişikliğine gidilip gidilmediği sorusuna yanıt olarak, böyle bir değişikliğin yakın zamanda beklenmemektedir. Uluslararası hukuk sistemindeki köklü değişimler, tarihsel olarak II. Dünya Savaşı gibi büyük savaşların ardından, savaşın kazananları tarafından kurulan mekanizmalarla gerçekleşmiştir. Mevcut uluslararası sistemdeki güç dengesinin değişimi ve yeniden yapılandırılmasının, ancak güncel statükonun değişimi sonrasında gerçekleşebileceği öngörülmektedir. Türkiye'nin "Dünya 5'ten büyüktür" söylemi ve BRICS ülkelerinin benzer tezlerinin uluslararası sisteme etkisi zaman alacaktır.

2.4. Yeni Dinamikler ve Olumlu Gelişmeler

Büyük bir düzen değişikliği beklenmese de yeni dinamiklerin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Uluslararası güvenlik literatüründeki insani güvenlik kavramının (sadece devlet düzeyinde değil, bireysel ve toplumsal düzeyde güvenlik) küresel kamuoyunun etkisiyle öne çıktığı ve teorik bir yaklaşımdan pratikte bir uygulamaya dönüştüğü açıkça görülmektedir.

Son olarak, uluslararası hukuk sistemine getirilen tüm bu eleştirilere ve BMGK'daki tıkanıklığa karşın; UCM'nin İsraili liderler Yoav Gallant ve Binyamin Netanyahu hakkında tutuklama emri çıkarmasının, hukukun etkinliği ve soykırım suçlularının cezalandırılması açısından pozitif bir durum olarak görülmelidir.

3. İSRİL FİLİSTİN'İ TAMAMEN İŞGAL Mİ EDİYOR/İŞGALİ TAMAMLİYOR MU?

İsrail'in 7 Ekim 2023 sonrası Gazze saldırılarının sadece Gazze Şeridi'ne yönelik bir işgal hamlesi olmadığı, asıl hedefin Filistin topraklarının bütününe kapsayan işgali tamamlama niyetini taşıdığı anlaşılmaktadır.

Kamuoyunun genellikle Gazze'ye odaklandığı, ancak 7 Ekim 2023 sonrasında eş zamanlı olarak Batı Şeria'daki yasa dışı yerleşimlerin ve baskıların ciddi oranda arttığı bilinmektedir. Bu dönemde, Batı Şeria'daki Nur Şems, Cenin ve Tulkarim kamplarına yönelik İsrail saldırılarının yoğunlaştırılarak, bu bölgelerdeki direniş hareketlerinin kırılmasına ve yok edilmesine yönelik sistemli bir baskı ve sindirme politikası uygulandığı görülmektedir.

Gazze'de yaşanan gelişmelere karşı Batı Şeria'dan yeni bir ayaklanma (intifada) hareketinin başlamamasının, İsrail'in uyguladığı bu baskı politikalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu süreç, katılımcılar tarafından "Batı Şeria'nın Gazzeleştirilmesi" olarak tanımlanmaktadır.

İsrail'in bu işgali tamamlama niyetinin siyasi bir karşılığının da bulunduğu, Knesset'in (İsrail parlamentosu) Batı Şeria'nın işgal edilmesine dair bir karar aldığı bilinmektedir. İsrail'in uluslararası metinlerde işgalci güç olarak tanımlandığı hukuki bir gerçektir. Bu hukuki statünün, İsrail'in meşru müdafaa hakkı olduğu yönündeki iddialarını geçersiz kılmaktadır.

İşgal politikasının sadece Filistin topraklarıyla sınırlı olmadığı; İsrail'in işgalci, yayılmacı ve saldırgan bir devlet olarak bölgedeki ülkelerin tamamına saldırıda bulunduğu ortadadır. Bu bağlamda, işgal değerlendirmesi yapılırken Golan Tepelerinin (Kuneytire) de bu kapsama dahil edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Filistin toplumu içindeki farklı statülere de değinilmiştir. Tarihsel olarak Oslo sürecinin Gazze'yi kapsamadığı; günümüzde ise İsrail kimliği taşıyan, İsrail'de yaşayan ve sayıları yaklaşık iki milyonu bulan 1948 Araplarının bulunduğu (ve bu grubun bir kısmının İsrail'i desteklediği) kayıtlara geçmiştir. Son olarak, işgalin insani boyutuna dikkat çekilerek, Gazze ve Batı Şeria'da yoksulluk oranının 2017'deki %29 seviyesinden savaş sonrası %81'e yükselmiştir.

4. İSRAİL/AMERİKA ORTADOĞU'YU İŞGAL MI EDİYOR? İSRAİL YAYILMACILIĞINDA TÜRKİYE İÇİN RİSKLER NELERDİR?

İsrail'in 7 Ekim sonrası saldırılarının sadece Gazze Şeridi ve Batı Şeria ile sınırlı kalmamış; İsrail bu süreçte Lübnan, Yemen, Suriye, İran ve Katar'a da saldırmıştır. Bu eylemlerin, İsrail'in işgal politikalarını dayandırdığı gerekçelerin devam etmesinin bir sonucu olduğu ve yayılmacılığın bölgesel bir karakter taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bu yayılmacılık, ABD'nin bölgedeki uzun vadeli çıkarlarıyla birebir örtüşmektedir. Geçmişteki beş ABD başkanının doktrinlerinde de görüldüğü üzere, Doğu'dan Batı'ya akan petrolün arz güvenliğinin sağlanması ABD için kritik bir hedeftir. Bu bağlamda, İsrail'in çıkarları olarak tartışılan meselelerin, aslında birebir ABD'nin de çıkarları olduğu tespit edilmiştir. İsrail'in tam kapasiteli bir işgale yönelmesinin (ki Trump döneminde bu yaklaşıma sıcak bakılmadığı ve İsrail'in nüfus kapasitesinin de buna elverişli olmadığı bilinmektedir), Netanyahu'nun bölgede güvenlik tehdidi almayacak düzeyde bir hegemonya kurma hedefiyle ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

4.1. Türkiye-İsrail İlişkilerinde Farklılaşma ve Suriye Riski

Soğuk Savaş döneminde Türkiye ve İsrail'in, bölgede Batı ülkeleri ile ilişkileri olan, Arap olmayan ve demokratik bir siyasi sistem hedefleyen iki ülke olarak ilişkilerini Batı dünyası ekseninde şekillendirmiştir. Ancak geline süreçte, Türkiye ve İsrail'in bölgesel bakış açılarının (ekonomik, siyasi ve askeri alanlarda) birbirinden ciddi anlamda farklılaştığı görülmektedir.

Bu farklılaşmanın görüldüğü en önemli ve kritik vaka Suriye sahasıdır. Türkiye, Suriye'nin üniter, güçlü, ekonomik ve insani kaynakları üzerinde ayakta durabilen stabil bir devlete dönüşmesini hedeflerken; İsrail'in tam aksi bir bakış açısıyla, bölgedeki etnisite temelli çatışmaları bir fırsat olarak görerek bölgedeki istikrarsızlığın devamını hedeflediği anlaşılmaktadır.

İsrail'in (Şam'ın 25 km yakınına kadar gelmesi ve Dürzileri meseleye dahil etmesi gibi adımlarla) Suriye'de statükoyu kendi lehine koruma çabası ve yayılmacılığını sürdürmesi (Şara Hükümeti'nin İsrail'e karşı provokatif bir yaklaşımı olmamasına rağmen), Türkiye'nin bölgenin istikrar ve güven içerisinde geleceğini şekillendirme hedefiyle doğrudan çelişmektedir.

Türkiye'nin jeo-stratejik önemi itibarıyla büyük güç rekabetinin doğrudan hissedildiği bir coğrafyada yer aldığı ve ABD için önemli bir müttefik olduğu bir gerçektir. ABD'nin Türkiye ile iyi ilişkiler kurmaya çalıştığı bilirse de Suriye sahasındaki bu kırılganlığın ve İsrail'in Suriye bağlamındaki eylemlerinin Türkiye için doğrudan bir risk oluşturduğu açıktır. Ancak, mevcut çıkar çatışmasına rağmen, Türkiye ile İsrail arasındaki bu gerilimin sıcak bir çatışmaya dönüşmesi beklenmemektedir.

5. 7 EKİM SONRASI SÜREÇ İSRAİL'İN SÖZDE 'VAAT EDİLMİŞ' TOPRAKLARI UĞRUNA ZAMANLAMA BAKIMINDAN 'YA HEP YA HİÇ' ANI MIDIR?

İsrail'in işgalci, yayılmacı ve saldırgan kimliğiyle fırsatçı bir devlet olarak 7 Ekim'i bir fırsata çevirdiği açıkça görülmektedir. Bu durum, İsrail'in 7 Ekim sonrasında sahada uygulamış olduğu orantısız güç ve müdahalelerle kanıtlanmaktadır. İsrail'in "ne kadar ufak da olsa alalım ve tutalım" anlayışıyla hareket ettiği anlaşılmaktadır.

Savaşın başında belirlenen askeri hedeflerin (Hamas'a karşı mücadele edilmesi ve savaşın farklı cephelere genişlememesi) mevcut durumla çeliştiği; gelinen noktanın, İsrail'in geleceği konusunda somut bir öngörü ve stratejisi olmadığına işaret ettiği aşikârdır. Özellikle Netanyahu yönetiminin iki devletli çözüme sıcak bakmadığı ve bu süreci bir "ya hep ya hiç" anı olarak gördüğü bilinmektedir. Netanyahu'nun "İsrail'in güvenliğini sağlarım" söylemi ve BMGK'nın geçmişteki taksim kararlarına yönelik tarihsel tepkileri (beş Arap ülkesinin saldırması gibi) bir propaganda aracı olarak kullandığı görülmektedir.

İsrail'in, gerçekleştirdiği operasyonları meşrulaştırmak amacıyla farklı mecralarda yoğun propaganda araçlarını kullandığı bilinmektedir. Savaşın ilk senesinde bu konuda görece sonuçlar elde eden İsrail'in, savaşın ikinci yılı itibarıyla bu pozisyonunu kaybetmekte olduğu gözlemlenmektedir. Son dönemde uluslararası kamuoyunda İsrail'e karşı gelen eleştiriler, İsrail'in tehdit-fırsat denklemini gerçeklikten kopuk bir şekilde şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

6. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN İSRAİL'E KAYITSIZ ŞARTSIZ DESTEĞİNİ NASIL AÇIKLARSINIZ? ABD Mİ İSRAİL'İ İSRAİL Mİ ABD'Yİ KULLANMAKTADIR?

ABD'nin İsrail'e verdiği kayıtsız şartsız desteğin, ABD'nin stratejik çıkarlarıyla doğrudan ilişkili olduğu bir gerçektir. ABD'nin, İsrail'i Orta Doğu'daki uzun dönemli politik çıkarlarını gözeterek stratejik bir üs olarak kullandığı görülmektedir.

ABD'nin bu yaklaşımının, geçmişte Almanya ve Japonya'da uyguladığı ulus inşa süreçlerine benzediği; Filistin'deki işgalin, ABD tarafından planlanan geniş bir İsrail ulusu inşası süreci olarak görmek mümkündür. Ancak bu sürecin, temelinde etnik temizlik barındırmasıyla diğer örneklerden ayrıldığı önemli bir farktır.

ABD için 1916 Sykes-Picot Anlaşması ile kurulan mevcut Orta Doğu düzeninin artık çıkarlarını karşılamadığı ortadadır. Bu kapsamda ABD'nin, vekalet savaşlarının maliyetlerini de göz önüne alarak, İsrail'in topraklarının genişlemesini desteklediği; bunun, kendi etki alanının artması ve bölgesel düzenin Sykes-Picot'tan farklılaşarak bir ABD-İsrail düzenine dönüşmesi amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. ABD'nin (Trump yönetimi dahil) bu proaktif sürece devam edeceği öngörülmektedir.

Bu kayıtsız şartsız desteğin iç politikadaki temel açıklamasının ise ABD Kongresi içerisindeki güçlü Siyonist ve İsrail Lobisi'nin varlığı olduğu yadsınamaz. Özellikle İsrail'in en güçlü lobisi olan Amerikan İsrail Halkla İşleri Komitesi'nin (AIPAC) hem Cumhuriyetçi hem de Demokrat senatörlere seçim sürecinde verdiği destek, durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Kongre içerisinde bu gruba rağmen aksi bir tepki gelmediği müddetçe, ABD yönetiminin İsrail aleyhine bir politika sergilemesi mümkün görülmemektedir.

7. ÇİN PERSPEKTİFİ

İsrail'i birçok konuda kayıtsız şartsız destekleyen ABD'nin ana rakibi olarak görülen Çin için Filistin meselesinin tali (ikincil) bir role sahip olduğu görülmektedir. Çin'in temel hedefi, Levant bölgesinin Asya'dan Avrupa'ya ulaşım için taşıdığı önem çerçevesinde, ticari çıkarlarını ve Kuşak ve Yol gibi projelerini korumak için bölgede stabilite sağlanmasıdır. İsrail'in yayılmacı

politikalarının ve bölgedeki güvenlik durumunu istikrarsızlaştıran saldırılarının, Pekin'in bu barışçıl ve stabil bölge vizyonu ile uyum sağlamadığı açıktır.

İsrail'in yayılmacılığının Çin'i rahatsız etmesine rağmen, Çin'in süreci uzaktan izlemeyi tercih ettiği gözlemlenmektedir. Bunun temel nedeni, Çin'in başka ülkelerin içişlerine veya iki ülke arasındaki çatışmalara karışmama politikasıdır. Bu politika, Pekin'in Tel Aviv'in saldırganlığına karşı müdahalesini doğrudan engellemektedir.

Bu müdahaleci olmayan anlayışın en somut örneği Myanmar'dır. Çin'in, komşusu olan ve kendisi için Filistin'den çok daha büyük jeopolitik ve stratejik öneme sahip olan Myanmar'daki iç savaşa ve katliamlara dahi müdahale etmediği bilinmektedir. Bu kadar stratejik öneme sahip bir ülkede bile müdahalede bulunmayan Çin'in, kendi sınırlarından binlerce kilometre ötedeki İsrail-Filistin çatışmasına Filistin lehine müdahale etme ihtimali oldukça düşüktür.

Çin'in mevcut bakış açısının tarihsel bir dönüşüme uğradığı da bir gerçektir. 1980'lerde (Mao döneminde) Çin'in meseleye sol bir açıdan baktığı ve solcu Filistin hareketlerini desteklediği, ancak 1980'lerden sonra Maoizmi bırakıp kapitalist bir yöne evrilmesiyle bu gruplara olan desteğini kestiği tarihsel süreçte izlenmiştir. Günümüz Çin'inin meseleye medeniyet perspektifinden baktığı; Çin medyasının İran ve Yahudi medeniyetlerini birbirine yakın gördüğü ve neden çatıştıklarını anlamlandırmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Çin'in, Filistinli grupları (onları aynı halk olarak gördüğü için) anlama veya bir araya getirme çabasının bulunmadığı ve Filistin yanlısı net bir yaklaşımının olmadığı aşikârdır.

Son olarak, devlet politikası bu yönde olsa da tüm dünyada olduğu gibi Çin'de de halk arasında İsrail karşıtlığının, medyada görülen görsel ve haberlerin etkisiyle son dönemde artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

8. ÖNERİLER

Mevcut duruma yanıt olarak öncelikle Filistin çalışmalarının (soykırım, gözetim teknolojileri, hukuk vb.) birebir Filistin çalışmaları şeklinde değil, konu bazlı ve özelleştirilmiş bir şekilde yapılması gerekliliği ve aşağıdaki somut adımların atılması önerilmiştir:

- Soykırım suçlarının işlenmesinde rol alan tüm paydaşları (devletler, özel askeri şirketler, sivil toplum kuruluşları vb.) kapsayan akademik yayınların yapılması.
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Külliye veya ULİSA dergileri üzerinden özel sayılar veya yayınlar yapılması.
- Tüm ideolojileri kapsayan, tarafsız, bağımsız ve farklı görüşteki insanların üzerinde tartışabildiği uluslararası platformların (üniversite-öğrenci toplulukları, düşünce kuruluşları, STK'lar vb. aracılığıyla) yaygınlaştırılması.
- İbranice bilen İsrail uzmanı akademisyen sayısının artırılarak, İsrail'in kendi ürettiği karşı literatüre tam hakimiyetin sağlanması.
- Müstakil bir İsrail Çalışmaları Enstitüsü'nün kurulması.
- Amerika'daki Evanjelik ve Siyonist Hristiyanların İsrail yanlısı teolojik argümanlarını araştırarak ve bunlara yönelik karşı argüman üretecek ilahiyatçı akademisyenlerin yetiştirilmesi.

MASA 2. GAZZE'DE İNSANİ KRİZ

1. GAZZE'DE İNSANİ KRİZİN BOYUTLARI NEDİR?

Gazze'de yaşananlar, geleneksel çatışma ve insani kriz tanımlarının ötesine geçen, çok katmanlı ve derin bir trajedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kriz, sadece bir bölgenin askeri işgali değil, aynı zamanda modern tarihin en ağır insani buhranlarından biridir. Durumu, belirtilen dokuz temel eksen üzerinden değerlendirmek, vahametinin boyutlarını daha net ortaya koymaktadır.

1.1. Gıdaya Erişimdeki Engeller: Krizin en acımasız yüzü, gıdaya erişim izninin bir silah olarak kullanılmasıdır. İnsani yardımların ve ticari ürünlerin girişinin kasıtlı olarak engellenmesi, bölgede suni bir kıtlık ve açlık durumu yaratmıştır. Yardım turlarının sayısının yetersiz olması, girenlerin de keyfi olarak geri çevrilmesi veya engellenmesi, temel besin maddelerine erişimi neredeyse imkânsız kılmaktadır. Bu durum, özellikle çocuklar arasında yetersiz beslenmeye bağlı ölümlere yol açarak, krizin en savunmasız kurbanlarını hedef almaktadır.

1.2. Tıbbi Malzemelere ve Sağlık Hizmetlerine Erişimdeki Engeller: Gıda gibi, tıbbi malzemelerin ve ilaçların girişi de ciddi kısıtlamalara tabidir. Sağlık altyapısı (hastaneler, klinikler) doğrudan hedef alınırken, yaralılara ve hastalara müdahale edecek imkânlar da sistematik olarak yok edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası kuruluşların koordinasyonunda bile sadece çok kısıtlı sayıda hastanın tahliyesine izin verilmesi, sağlık hizmetlerinin kasıtlı olarak çöktirildiğini göstermektedir.

1.3. Barınma Sorunu: İşgal güçlerinin yoğun bombardımanları, sivil yerleşim alanlarını, okulları ve ibadethaneleri yok ederek Gazze'de eşi benzeri görülmemiş bir barınma krizi yaratmıştır. Hayatta kalanlar, yıkıntılar arasında veya aşırı kalabalık, hijyen ve altyapıdan yoksun derme çatma kamplarda yaşam mücadelesi vermektedir. Güvenli bir barınak bulma imkânı ortadan kalkmıştır.

1.4. Sürekli Yerinden Edilme ve Nüfus Hareketliliği: İsrail'in sürekli olarak belirli bölgeler için tahliye emirleri vermesi, Gazze halkını kendi toprakları içinde bitmek bilmeyen bir göçe zorlamaktadır. İnsanlar, "güvenli" olduğu iddia edilen bölgelere sığındıktan kısa bir süre sonra bu bölgelerin de hedef alınmasıyla tekrar yer değiştirmek zorunda kalmaktadır. Bu durum, halkı hem fiziksel hem de psikolojik olarak yıpratın, istikrar ve güvenlik duygusunu tamamen yok eden bir stratejidir.

1.5. Diğer İnsani Yardım Türlerinin Ulaştırılmasındaki Engeller: Kriz sadece gıda ve ilaçla sınırlı değildir. Temiz su, hijyen malzemeleri, giysi, çadır gibi temel yaşam malzemelerinin ulaştırılması da aynı engellerle karşılaşmaktadır. Altyapının (su şebekeleri, kanalizasyon sistemleri) tahrip edilmesi, salgın hastalık riskini de beraberinde getirmektedir.

1.6. İnsani Yardım Faaliyetlerinin Güvenliği: Gazze, insani yardım çalışanları için dünyanın en tehlikeli bölgelerinden biri haline gelmiştir. Yardım görevlilerinin, kurumsal kimliklerini belli eden yelekler giymelerine rağmen doğrudan hedef alınması ve öldürülmesi, uluslararası hukukun en temel ilkelerinin dahi hiçe sayıldığını göstermektedir. Bu saldırılar,

yardımlarını felce uğratmakta ve kalan az sayıdaki yardım kuruluşunu da bölgeden çekilmeye zorlamaktadır.

1.7. Batı Dünyasında Üretilen Değerlerin ve Söylemlerin İflası: Gazze'de yaşananlar, evrensel insan hakları, uluslararası hukuk, savaş suçları ve sivil koruması gibi Batı medeniyetinin temelini oluşturduğu iddia edilen değerlerin ve söylemlerin ne kadar seçici ve ikiyüzlü bir şekilde uygulandığını ortaya koymuştur. Bu kavramların, işgal güçlerinin eylemleri karşısında etkisiz ve sessiz kalması, küresel vicdan ve adalet mekanizmalarına olan inancı temelden sarsmıştır.

1.8. Geleneksel Anlamda İnsani Yardım Standartlarının Ötesinde Yeni Bir Tür Kriz: Bu kriz, bir doğal afet veya sıradan bir çatışma sonrası durum değildir. Bu, bir devletin, modern dünyanın gözü önünde, bir halkı toplu olarak cezalandırmak amacıyla açlık, susuzluk, hastalık ve zorunlu göç gibi araçları sistematik olarak kullandığı, eş benzeri görülmemiş bir durumdur. Bu nedenle, geleneksel insani yardım protokolleri ve müdahale yöntemleri yetersiz kalmaktadır.

1.9. İşgal Güçlerinin Orantısız Güç Kullanımı ve Sınır Tanımazlığı: Krizin temelinde, işgal güçlerinin uluslararası hukuku ve savaş kurallarını hiçe sayan orantısız güç kullanımı yatmaktadır. Sivillerin, hastanelerin, okulların ve yardım konvoylarının kasıtlı olarak hedef alınması, "meşru müdafaa" söyleminin çok ötesinde, topyekûn bir yıkım ve cezalandırma stratejisinin uygulandığını göstermektedir. Bu sınır tanımazlık, krizin her geçen gün daha da derinleşmesine neden olmaktadır.

Bu bağlamında Gazze'de insani krizin boyutları şu şekilde özetlenebilir:

- Gıdaya erişimdeki engeller,
- Tıbbi malzemelere ve sağlık hizmetlerine erişimdeki engeller,
- Barınma sorunu,
- Sürekli yerinden edilme ve nüfus hareketliliği,
- Diğer insani yardım türlerinin ulaştırılmasındaki engeller,
- İnsani yardım faaliyetlerinin güvenliği,
- Batı dünyasında üretilen değerlerin ve söylemlerin iflası,
- Geleneksel anlamda insani yardım standartlarının ötesinde yeni bir tür kriz,
- İşgal güçlerinin orantısız güç kullanımı ve sınır tanımazlığından oluşmaktadır.

2. GAZZE'DE EN ACİL İHTİYAÇLAR NELERDİR?

Gazze'de yaşanan insani kriz, temel yaşam ihtiyaçlarının karşılanmasını imkânsız hale getirmiş durumdadır. İnsani yardıma erişimin kasıtlı olarak engellenmesi sonucu ortaya çıkan gıda kıtlığı, doğrudan açlığa bağlı can kayıplarına yol açmaktadır. Bu nedenle, bölgedeki en acil ve öncelikli ihtiyacın temel gıda malzemeleri olduğu açıkça görülmektedir.

Beslenme krizine paralel olarak, sağlık sistemi de tamamen çökme noktasındadır. Bölgede faaliyet göstermeye çalışan hastanelerde ilaç ve tıbbi sarf malzemeleri tükenmiş durumdadır. Bu durum, yaralıların ve hastaların tedavi edilememesi anlamına gelmektedir.

Bu iki acil soruna ek olarak, Gazze Şeridi'ndeki altyapının neredeyse tamamen yıkılmış olması, krizi daha da derinleştirmektedir. Temiz su ve kanalizasyon sistemlerinin yokluğu, salgın

hastalıkların yayılması için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Ayrıca, savaş mağduru engelli bireyler gibi hassas gruplar, çöken altyapı nedeniyle kalan kısıtlı hizmetlere dahi erişimde büyük güçlükler yaşamaktadır. Şehrin altyapısının yeniden inşasının maliyetinin en az 300 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir.

Sonuç olarak, katılımcıların da ortak kanaatiyle, Gazze'deki en acil ve birbiriyle bağlantılı ihtiyaçlar; beslenme, sağlık hizmeti ve barınma olarak öne çıkmaktadır.

3. GAZZE'YE ETKİLİ İNSANİ YARDIM İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER NELERDİR?

Gazze'ye etkili bir insani yardım ulaştırılması ve krizin çözümü için alınması gereken tedbirler hem acil müdahaleyi hem de uzun vadeli yeniden imarı kapsayan çok yönlü bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu süreçte alınabilecek en temel ve kritik tedbirlerin başında iletişim ve koordinasyon gelmektedir. İnsani yardım faaliyetlerinin başarısı, ilgili tüm aktörler arasındaki güçlü bir iletişime bağlıdır. Özellikle İsrail ile açık bir iletişim kanalının kurulması ve yardımların onların bilgisi dâhilinde yapılması, sürecin engellenmesini önlemek ve güvenliği sağlamak açısından hayati önem taşımaktadır. Aksi takdirde, koordinasyonsuz yapılan yardımlar hedefine ulaşamamakta ve süreç daha da zorlaşmaktadır. Ateşkesin sağlanmasının ardından başlayacak olan iyileştirme ve yeniden inşa sürecinde de bu ilke geçerliliğini korumaktadır. İlgili tüm kurum ve kuruluşların, çalışmalarını tam bir eşgüdüm içerisinde sürdürmesi, kaynakların verimli kullanılması ve sürecin hızlanması için faydalı olacaktır.

Maddi kaynaklar konusunda ise, başta Müslüman ülkeler olmak üzere uluslararası toplumun desteğinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çeşitli organizasyonların ve kurumların, Filistin'in yeniden imarı için hazır olduğu ve maliyetin aşılabileceği belirtilmektedir. Bu bağlamda, asıl zorluğun finansmandan ziyade askeri ve siyasi engellerin aşılması olduğu ifade edilmektedir. Güvenlik sağlanmadan ve siyasi bir çözüm bulunmadan ne yardım ne de yeniden inşa faaliyetlerinin sürdürülebilir olması mümkün değildir. Bu nedenle, en önemli konunun askeri ve güvenlik boyutunu ele alacak siyasi adımların atılması olduğu sonucuna varılabilir.

MASA 3. İSRAİL BOYKOTU

1. İSRAİL BOYKOTU DENEYİMİ VE EKONOMİK NÜFUZ

Masa çalışması, öncelikle boykot konusundaki genel farkındalık düzeyine ve bu alandaki eksikliklere odaklanmaktadır.

Uluslararası hukuk ve organizasyonların yetersiz kalması sebebiyle toplumların mevcut zulme karşı sivil inisiyatiflerle harekete geçtiği görülmektedir. Siyasilerin sessizliği ve diplomatik yolların tıkanması, bu boykot refleksini güçlendiren ana etkenler olarak öne çıkmaktadır.

Siyonist sermayenin genel olarak üretim sahasına hâkim olduğu, global markaların soykırım karşısında İsrail'e karşı herhangi bir adım atmadığı, bazı markaların ise doğrudan İsrail'e desteklerini açıklamaları boykotun gerekçelerini oluşturmaktadır.

Ekonomik boykotun, toplumsal bilinç ve vicdan açısından önemli bir araç olduğu ve toplumun sinir uçlarını duyarlı hale getirdiği açıktır. Ayrıca, devletin birçok alanda kullandığı araçların da boykota dâhil edilmesi gerekmektedir.

Geçmiş tecrübelerle bakıldığında, BDS (Boykot, Tecrit, Yaptırımlar) hareketinin başlangıçta etkili olduğu, ancak zamanla etkisinin azaldığı gözlemlenmiştir. 7 Ekim süreci öncesinde boykot duyarlılığının özellikle dindar kesimlerde bulunduğu, fakat sınıflandırma ve değerlendirme konularında yetersizlikler yaşandığı bilinmektedir.

Tüketicilerin boykot olan ürünlerin gerçekten İsrail'e destek verip vermedikleri konusunda güven sorunu yaşadıkları, yeterli bilgi ve bilinçten yoksun olan tüketicinin boykot edilen markanın soykırımla ilişkisini kurmakta zorlandığı bir gerçektir.

Mevcut boykotların kapsamının çok geniş olması sebebiyle kontrolün zor olduğu, buna rağmen tarihte ilk defa bu kadar kapsamlı bir boykot uygulandığı ve İsrail şirketlerinin ciddi ekonomik zarar gördüğü tespit edilmiştir.

Boykotun uygulanmasında çeşitli zorluklar da bulunmaktadır. Uluslararası pazarın açık yapısının İsrail'in nüfuzunu artıran bir faktör olduğu yadsınamaz. Pazarda ciddi bir bilgi kirliliği olduğu ve doğru bilgiye ulaşmanın zorlaştığı görülmektedir. İsrail ordusunun Toyota marka araç kullanması sebebiyle bu markanın boykot listesine alınması örneğinde olduğu gibi, boykot çağrılarının bazen ekonomik rekabetin bir aracı hâline gelebildiği de göz ardı edilmemelidir.

Tüm bu zorluklara rağmen, Türkiye toplumunun bu konuda ortak bir bilinç sergilediği ve ABD tarihinde ilk defa Filistin destekçilerinin bu denli arttığı kayıtlara geçmiştir.

Sonuç olarak; İsrail'in Türkiye'deki ekonomik nüfuzunun, (devlet teşvikleri ve kontrolsüzlük gibi nedenlerle) güçlü olduğu ve bu nüfuzun günlük hayatın her alanına yayıldığı anlaşılmaktadır.

2. BOYKOTUN ORGANİZASYONU VE KOORDİNASYON

Küresel düzeyde boykotun öncüsünün BDS (Boykot, Tecrit, Yaptırımlar) hareketi olduğu, ancak ilerleyen süreçte bu hareketin etkisinin sınırlı kaldığı görülmektedir. Ayrıca, boykot çağrılarını destekleyen kurum ve kişilerin, uluslararası düzeyde hukuki engellemelere maruz kaldıkları da bilinen bir gerçektir.

Boykotun tam kapsamlı organizasyonunun önünde ciddi zorluklar bulunmaktadır. İsrail'in, sistemin temel lojistik ve finansal yapılarına hâkim olması sebebiyle, bu yapıların bütünüyle boykot edilmesi oldukça zordur.

3. BOYKOTUN ETKİLİLİĞİ VE GÜNCEL DURUMU

Türkiye, boykot konusunda en hassas ülkelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Boykotun Türkiye'deki etkisinin ilk aşamada %20 seviyelerinde başladığı, zamanla %30 ve üzeri bir düzeye ulaştığı verilerle sabittir. Ancak, özellikle Orta Doğu ve Körfez ülkelerindeki duyarsızlık sebebiyle boykotun küresel etkililiğinin zayıf kaldığı gözlemlenmektedir.

Boykotun yaygınlaşmasını engellemeye yönelik politikalar da dikkat çekmektedir. Avrupa'daki insan hakları savunucularının haksız yargılamalarla cezalandırıldığı ve sivil toplum liderlerinin hukuk yoluyla etkisizleştirilmeye çalışıldığı bilinmektedir. Yönetimlerin, halkın tepkilerini yumuşatmak amacıyla baskı politikaları yürüttüğü açıkça görülmektedir.

Boykotun, ülkemizde etkili olarak uygulandığı ve önemli kazanımlar sağladığı somut örneklerle ortadadır. Örneğin, İsrail'e desteğiyle bilinen iki global pizza markası olan KFC 537 şubesini, Pizza Hut ise 254 şubesini kapatmıştır. Yine boykot edilen ve tüm dünyada 16.000 kişiyi işten çıkartmak zorunda kalan Nestle'nin su markası Pure Life, 2026 yılında Türkiye piyasasından çekileceğini açıklamıştır. Tüm bu örnekler boykotun etkililiğini kanıtlar niteliktedir.

İsrail'e destekleri ve bunun sonucunda uğradıkları boykot nedeniyle sarsılan global markaların, boykotun etkisinden kurtulmak için yerlilik vurgusunu artıran reklam stratejisi değişikliklerine ve hatta isim değişikliklerine gittiği görülmektedir.

Sonuç olarak; boykotun değerli olduğu ve önemli bir etki yarattığı aşîkârdır. Ancak, markaların manipölasyonları ve isim değişiklikleri gibi taktikleri nedeniyle bu etkinin zayıflatılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

4. BOYKOTLA İLGİLİ VERİLER

Boykot oranlarına ilişkin kesin veriler bulunmamakla birlikte, Türkiye'deki katılım oranının ortalama %30 seviyelerinde seyrettiği görülmektedir.

5. TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Türkiye'de boykotun daha etkili olabilmesi için atılması gereken somut adımlar bulunmaktadır. Öncelikle, boykotun siyasi partiler üstü bir anlayışla desteklenmesi elzemdir. Bu süreçte devletin rolü; şeffaflık sağlamak, güven verici ve dürüst politikalar izlemek olmalıdır. İletişim stratejisi bağlamında ise, sadece "yasaklama" dili yerine yerli malı kullanımı gibi daha pozitif ve teşvik edici bir dilin benimsenmesi önem arz etmektedir.

Müdahale odağının devletten ziyade sivil toplum olması gerekmektedir. Bu bağlamda Boykot Dedektifi ve Bilinçli Tüketim Hareketi gibi sivil inisiyatiflerin güçlendirilmesi, sürecin başarısı için kritiktir. Ayrıca, boykotu desteklemek amacıyla farkındalık kampanyalarının ve örgütlü propaganda çalışmalarının artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sendikaların (Uluslararası Sumud Filosu'ndaki dayanışma örneğinde olduğu gibi) bu süreçte etkin bir rol oynayabileceği açıktır. Tüm bu sahadaki çabaların, akademik çalışmalarla desteklenerek teorik bir zemine oturtulması da gerekmektedir.

Son olarak; Türkiye'de söylem düzeyinde bir hassasiyet bulunsa da eylem düzeyinde yetersizlikler yaşandığı görülmektedir. Bu açığı kapatmak için boykotun mutlaka örgütlü, sürdürülebilir ve sistemli bir şekilde yürütülmesi zorunludur.

6. KÜRESEL BOYUTTA ÖNERİLER

Boykotun küresel düzeyde etkili olabilmesi için devletlerin atması gereken somut adımlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, söylem değişikliğiyle birlikte millileşme politikalarının devletler tarafından desteklenmesi elzemdir.

Ekonomik alanda, Coca-Cola gibi tekel konumundaki markaların pazar hâkimiyetinin sınırlandırılması gerekmektedir; örneğin %20 gibi bir üst limit uygulanarak diğer markalara da alan açılması büyük önem arz etmektedir. Devletlerin kamu alımlarında millî ürünlere öncelik vermesi zorunludur.

Teknolojik bağımlılığı azaltmak için Google'a alternatif olarak “Yaani” ve WhatsApp'a alternatif olarak “Bip” gibi yerli uygulamaların desteklenmesi ve bu uygulamaların halk nezdinde kullanımının sürekliliğinin sağlanması stratejik bir gerekliliktir. Ayrıca, küresel rekabet kurumlarının da güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç olarak; uluslararası düzeyde devletlerin iş birliği yapmasının ve dayanışma ağlarının güçlendirilmesinin, boykotun küresel etkinliğini artıracığı açıktır.

7. SONUÇ

İsrail boykotu; yalnızca ekonomik bir yaptırım değil, aynı zamanda vicdanî bir duruş ve ahlaki bir direniş biçimi niteliğindedir.

Boykotun etkisi, İsrail'i destekleyen markalar üzerinde hissedilir seviyededir. Markaların boykottan kaçınmaya yönelik hamleler yapmaları, boykotun başarılı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Sürecin nihai başarısı ise; halkın bilinç düzeyinin artırılmasına, sivil toplumun örgütlü bir yapıya kavuşmasına ve devletlerin samimi politikalar geliştirmesine bağlıdır.

MASA 4. ASKERİ RİSKLER, FIRSATLAR VE TÜRKİYE

1. İSRAİL ÖRNEĞİNDE SERT GÜCE KARŞI YUMUŞAK ÖNLEMLERİN UZUN DÖNEMDE ETKİLİLİĞİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?

Masa çalışmasında, sert güç ve yumuşak güç kavramlarının tarihsel arka planı ve mevcut meseledeki yansımaları incelenmektedir.

İsrail-Filistin meselesinde belirgin bir asimetri olduğu görülmektedir. İsrail tarafında yoğun bir sert güç (askeri, teknolojik, ekonomik) yığınağı bulunurken; Filistin tarafının ağırlıklı olarak yumuşak güç unsurlarına (kamuoyu, meşruiyet, direniş anlatısı) sahip olduğu bir gerçektir.

1.1. İsrail'in Güç Yapısı ve Zayıflayan Yumuşak Gücü

İsrail'in tam güvenliği, biri sert diğeri yumuşak olmak üzere iki temel üzerine kuruludur. İsrail'in en önemli yumuşak güç artısını, Avrupa ve ABD'den aldığı koşulsuz destek oluşturmaktadır. Yürütülen soykırıma rağmen İsrail, Batı ülkelerinden destek alarak kendini mağdur gösterebilmektedir. Ancak son zamanlarda Batı medeniyetinin kendi içinde de eleştirildiği ve bir içten çöküş yaşadığı görülmektedir. Batı medeniyetindeki bu zayıflamanın, İsrail'in yumuşak gücünü de azaltacağı öngörülmektedir.

İsrail'in ileri düzey teknolojisi, diğer toplumlar nezdinde onu güçlü gösteren bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca; ekonomik gücü ve nükleer kapasitesindeki bilinmezliğin yarattığı korku ortamı, İsrail'in sert gücünün temel unsurlarını oluşturmaktadır.

1.2. Filistin İçin Yumuşak Güç Fırsatları

Sumud Filosu gibi yumuşak güç örneklerinin etkinliği dikkate alındığında, İsrail'in yumuşak gücünün zayıflatılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu noktada en önemli unsur; Gazze halkının mağduriyetini etkin bir şekilde yansıtmak ve uluslararası kamuoyuna duyurmaktır.

Batı toplumlarında kendi hükümetlerini eleştiren ve Filistin konusunda hassasiyet gösteren kesimlerin varlığı, Filistin için büyük bir yumuşak güç oluşturma fırsatı sunmaktadır. Bu gücün sadece sosyal medya ile sınırlı kalmayıp, sinema ve edebiyat alanlarında da etkin kullanılması elzemdir. Özellikle Filistinli insanların hikayelerinin anlatılması, sürecin insani boyutunu ortaya koymak adına büyük önem arz etmektedir.

Bu çabanın, sadece İsrail'e karşı değil, onu destekleyen ülkelere karşı da etkili olacağı açıktır. Bu bağlamda; Gazze meselesi konusunda sessiz kalmayan gayrimüslim yazar ve aydınlara destek olunması ve bu alandaki edebi çalışmaların teşvik edilmesi stratejik bir gerekliliktir.

1.3. Sert Gücün Zorunluluğu ve Caydırıcılık Etkisi

Mevcut durumda insan hakları söylemi ve yumuşak güç unsurları gerekli olmakla birlikte yetersiz kalmaktadır; bu nedenle sert gücün varlığı zorunlu hale gelmiştir. Sert gücün caydırıcı etkisinin yadsınamaz olduğu bir gerçektir. Hatta sürecin, daha büyük bir silahlı mücadeleyi zorunlu kılabileceği görülmektedir.

Uluslararası sistemde meşru güç kullanımının genellikle ulus-devlet tekelinde görüldüğü, buna karşın Hamas gibi devlet-dışı aktörlerin sert güç uyguladığında "terörist" olarak etiketlendiği bilinen bir realitedir.

Realist bir açıdan bakıldığında, Filistin'in mevcut kapasitesiyle İsrail karşısında denge kurması zor olsa da Kuzey Kore örneği, sert gücün (veya nükleer kapasitenin) nasıl bir hayatta kalma garantisi sağladığını göstermektedir. Bu stratejik bağlamda, Müslüman dünyasının öncelikli görevi; Filistin'i ve Gazze'yi silahlandırmak olmalıdır.

1.4. Uluslararası Denge ve Türkiye'nin Rolü

Mevcut süreçte, Batı'dan Doğu'ya doğru bir güç kayması yaşandığı ve yaşananların bu kaymanın bir sonucu olduğu görülmektedir. ABD'de Trump'ın iki kez seçilmesi de bu durumla ilişkilendirilebilir. Bu sürecin atlatılmasının ardından Rusya ve Çin'in askeri olarak güç kazanmasının, Orta Doğu'da özelde Filistin, genelde ise Müslüman dünyasının lehine sonuçlanabileceği öngörülmektedir.

Nükleer güce sahip Pakistan ve İran demokratik güçler olmasalar da; mevcut uluslararası sistemin de demokrasi, insan hakları ve uluslararası hukuktan uzak olduğu bir gerçektir. Aktörlerin pozisyonlarına bakıldığında; Rusya'nın Soğuk Savaş döneminde Filistin yanlısıyken günümüzde İsrail destekçisi bir tutum sergilediği, Çin'in Filistin yanlısı görünse de net bir tepkisinin olmadığı, Almanya ve benzeri Batı ülkelerinin ise soykırım sırasında İsrail yanlısı davrandıkları açıkça izlenmektedir.

Türkiye bu denklemde kritik bir arabulucu ülke konumundadır. Ancak ABD'nin arabulucu ülkelere baskı uygulayarak diplomasiyi zedelediği bilinmektedir. Buna rağmen, Hamas'ın mevcut müzakereci tavrında ve açıklamalarında Türkiye'nin etkisi yadsınamaz. Mevcut konjonktürde Netanyahu'yu ikna edebilecek tek gücün ABD (özellikle Trump yönetimi) olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak; sert gücün kamuoyunda yanlış anlaşılabilmesi endişesiyle sınırlandırıldığı görülse de caydırıcı etkisinin kabul edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda stratejik öncelik sert güce verilmeli, ardından yumuşak güç devreye sokulmalı veya dengeli bir sert ve yumuşak güç birlikteliği sağlanmalıdır.

2. İSRAİL ÖRNEĞİNDE ORGANİZE KÜÇÜK TOPLUM/TOPLULUKLARA KARŞI DAĞINIK GENİŞ TOPLUM/TOPLULUKLARIN UZUN DÖNEMDE ETKİLİLİĞİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?

Mevcut sorunun temelinde; dünyayı idare eden mikro bir toplum (Yahudiler) ile dağınık bir yapı arz eden Müslüman dünyası arasındaki derin güç asimetrisi yatmaktadır.

Dünyadaki toplam Yahudi nüfusunun %2'yi dahi bulmadığı (Siyonist sayısının ise çok daha az olduğu), buna karşılık Müslüman nüfusunun 2 milyara ulaştığı demografik bir gerçektir. Ancak bu durum, "Genişlik güç müdür?" sorusunu beraberinde getirmektedir. Büyük grupların yaşadığı mobilizasyon sıkıntıları ve teşkilatlanma yetersizlikleri nedeniyle, sayısal çokluğun somut bir siyasi etkiye dönüşmediği açıkça görülmektedir.

2.1. Müslüman Dünyasının Zafiyetleri ve Batı'nın Stratejik Üstünlüğü

Müslüman ve Orta Doğu ülkelerindeki en önemli zafiyetlerin başında; stratejik kültür eksikliği, düşünce kısırlığı ve yeni fikir üretememe sorunu gelmektedir. Stratejik düşünme kavramları bu coğrafyaya henüz yeni girmiş olup (bu noktada Türkiye'nin nispeten daha ileri bir konumda olduğu söylenebilir), Batı dünyasının stratejik düşünme yetkinliği ve metodolojisi henüz yakalanamamıştır. Bu duruma, sanayi ve üretim altyapısındaki geri kalmışlık da eşlik etmektedir.

Batı'nın ve İsrail'in kurduğu bu üstünlüğün en kritik boyutunu teknoloji oluşturmaktadır. Netanyahu'nun "Sizde bir telefon varsa bizim hedef sınırlarımızdasınız" sözü; "Big Data"nın (Büyük Veri) hayati önemini ve ABD'nin bu alandaki tartışmasız hakimiyetini çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Tüm bu stratejik ve teknolojik eksikliklere ek olarak; Müslüman zihninin işgal altında olduğu ve yönetim kademelerinde Batı etkisinin yoğunluğu, aşılması gereken temel bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Sistemsel ve İdeolojik Çatışmalar

Mevcut uluslararası sistemin ulus-devlet üzerine kurulu olduğu ve temel dinamiğinin bu yapıyı güçlendirmek olduğu bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda; "İslami bir birlik mi, yoksa küresel ve entegre bir yol mu?" sorusu temel bir tartışma konusu olarak öne çıkmaktadır.

Ütopik birliktelikler yerine reel politığın gerçekleri dikkate alındığında; ulusların öncelikle kendi çıkarlarını koruduğu ve iş birliklerinin ancak bu çıkarların el verdiği ölçüde gerçekleşebildiği görülmektedir. Körfez ülkelerinin İsrail ile yakınlaşması ve sonrasında kendi ulusal çıkarları gereği (Çin'e yaklaşarak) farklı çıkış yolları aramaları, bu durumun en somut örneğidir. Bu denklemde Mısır'ın İsrail'e daha mesafeli bir duruş sergilediği de gözlemlenmektedir. Maalesef mevcut tabloda devletler için ana motivasyon kaynağının insani trajedi veya soykırım değil, ulusal çıkarlar olduğu acı bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mücadelenin yadsınamaz bir diğer boyutu ise teolojiktir. Siyonist tabanı genişleten asıl unsurun Hristiyan Siyonistler olduğu anlaşılmaktadır. ABD ve İsrail arasında Mesih beklentisi ekseninde teolojik bir yakınlık bulunmakta olup; Trump yönetiminin Evanjeliklerle olan ilişkisi, bu ittifakın açık bir göstergesidir.

2.3. Çözüm Önerileri: Yapılanma, Teknoloji ve Diplomasi

Dağınık Müslüman dünyasının organize olabilmesi için atılması gereken somut adımlar mevcuttur. Türkiye'nin bu süreçteki önceliği; İslam ülkelerinde ulus-devlet yapısını güçlendirmek ve kurumsallaşma süreçlerine destek olmak olmalıdır. Bu temelde, Müslüman ülkeler arasında stratejik bir ortaklığın kurulması elzemdir.

Teknolojik alanda; "Neden 2 milyar Müslümanın 'Big Data'sı (Büyük Verisi) olmasın?" sorusu, Müslüman dünyasının bu alandaki tarihi sorumluluğuna işaret etmektedir. Bu teknolojik ve endüstriyel atılımların gerçekleşmesi halinde; ABD'nin, dolayısıyla İsrail'in hegemonyasının zayıflayacağı öngörülmektedir.

Ekonomik alanda; Müslümanların ve Orta Doğu'nun bir araya gelerek ekonomik kalkınma hamlesi başlatması ve bu kapsamda İran ile Irak'ı da içine alan Kalkınma Yolu projesinin desteklenmesi stratejik bir gerekliliktir.

Sivil toplumun rolü de bu süreçte kritik önem arz etmektedir. Batı'da halkların sürekli sokaklarda olması ve bu sivil hareketlilik (İngiltere'nin baskı sonucu Filistin'i tanıma noktasına gelmesi örneğinde olduğu gibi) somut sonuçlar doğurmaktadır. Bu bağlamda; filolar ile ortaya çıkan sivil vicdanın kurumsallaşması, nitelikli çoğunluğun artırılması ve STK çalışmalarının desteklenmesi zorunludur.

2.4. Türkiye ve Bölgesel Güçlerin Rolü

Bu süreçte Türkiye'nin çok yönlü ve dengeli bir politika izlemesi, (60'lı yıllardaki Johnson mektubu sonrası izlenen bağımsız politika refleksinde olduğu gibi) kritik önem arz etmektedir. Güç değişimlerinin doğru okunarak ulusal kazanımların artırılması stratejik bir zorunluluktur. Türkiye'nin Suriye politikası ve sınır koruma çalışmaları bu denge arayışının somut bir örneğidir; Türkiye'nin etkisinin neredeyse Şam'a kadar ulaştığı bu noktada, agresif tutum yerine karşılıklı çıkar alışverişine dayalı bir strateji izlenmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin ABD'yi tek başına ikna etmesi zorlu bir süreç olsa da doğru diplomatik hamlelerle sonuç alınması mümkündür. Son görüşmeler, ABD'nin Türkiye üzerinde Rusya ile bağlarını gözden geçirmesi yönünde bir baskı ve telkin oluşturduğunu göstermektedir. Tüm bu dengeler gözetildiğinde, Türkiye'nin kriz anlarında "birleştirici güç" misyonunu üstlenme potansiyeli yüksektir.

Bölgesel denklemde İran ile ilişkiler de kritik bir boyuta sahiptir. Ancak İran'ın ilk aşamada İsrail'e beklenen yanıtı vermemesi bir hayal kırıklığı yaratmış ve meşruiyet tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Her ne kadar meseleyi İran'ın sahiplenmesi gerektiği yönünde bir algı oluşsa da caydırıcı gücün konsolide edilmesi adına, Filistin'e destek veren ülkelerin İran'la stratejik iş birliği zeminini koruması elzemdir.

Son olarak; zihni işgalden sıyrılmış ülkelerin (Türkiye gibi) eğitim ve İslami diplomasiye öncelik vermesi gerekmektedir. TDT (Türk Devletleri Teşkilatı) bu yönde bir çaba sergilese de finansman sorunları ve Güney Kıbrıs'ın tanınması gibi konularda yaşanan bazı gelişmeler, aşılması gereken engeller olarak varlığını sürdürmektedir.

3. KISA, ORTA VE UZUN VADEDE TÜRKİYE İLE İSRAİL ARASINDA SICAK ÇATIŞMA RİSKİNİ/OLASILIĞINI NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?

Türkiye ile İsrail arasında kısa vadede bir sıcak çatışma riski görülmemekle birlikte, orta ve uzun vadede böyle bir riskin mevcut olduğu öngörülmektedir.

Bu potansiyel çatışmanın temel nedenini; İsrail'in hegemonya arayışı ile Türkiye'nin bölgesel güvenlik rolü arasındaki çıkar çatışması oluşturmaktadır. İsrail'in öncelikli güvenlik hedefi beka (varlığını sürdürme) olup; bunu caydırıcı nükleer kuvvet, Batı etkisi ve üstün istihbarat kapasitesi ile sağlamaktadır. İsrail'in, sürdürülebilir güvenlik anlayışı çerçevesinde ve teknolojik hakimiyetine güvenerek 2000-3000 km menzilineki zayıf ülkelere saldırma stratejisi izlediği görülmektedir.

Ancak Türkiye ve İran, sahip oldukları kapasite nedeniyle bu tanıma (zayıf ülkeler) uymamaktadır. Türkiye, bölgesel güvenliği korumayı öncelerken; İsrail'in hegemonya kurmasına da müsaade etmeyecektir. Çatışma riski, tam olarak bu stratejik karşıtlıktan beslenmektedir.

Bu denklemde Rusya ve Çin dengeleyici unsurlardır. İsrail'in mevcut yayılmacı politikalarına devam etmesi halinde, uzun vadede çatışma riskinin kaçınılmaz olacağı açıktır.

Olası bir çatışma senaryosunda; Türkiye'nin bölgesel destek bulmakta zorlanabileceği ve bu durumun, çatışmanın sonucunu Türkiye aleyhine etkileyebileceği riski de göz ardı edilmemelidir. Sonuç olarak; krizin yönetilebilirliği ve sürdürülebilirlik açısından Türkiye ve İsrail arasındaki iletişim kanallarının açık tutulması hayati önem taşımaktadır.

4. NÜKLEER SİLAHLAR İSRAİL'E KORUMA SAĞLIYOR MU? NASIL?

İsrail'in resmi olarak deklare edilmemiş (belirsiz) nükleer kapasitesi, öncelikle stratejik bir caydırıcılık unsuru olarak koruma sağlamaktadır.

4.1. Nükleer Kullanım İhtimali ve Kapsamı

Bu silahların kullanımının, yaratacağı yoğun bölgesel tahribat nedeniyle sınırlı kalacağı öngörülmektedir. Rusya-Ukrayna meselesindeki nükleer söylemler, Orta Doğu'nun farklı jeopolitiği nedeniyle burayla kıyaslanamaz. İsrail'in, var olan konvansiyonel gücünün zaten yüksek caydırıcılığa sahip olması nedeniyle, (İran'a karşı dahi) mevcut konjonktürde bu silahları kullanmaya ihtiyacı bulunmamaktadır.

Nükleer silahların, ancak İsrail'in bekası (varlığı) tehlikeye girerse, "son nokta" seçeneği olarak gündeme geleceği; ancak henüz o aşamada olunmadığı açıktır. (Bununla birlikte, İsrail'in son kertede nükleer silah kullanmayacağı ve onsuz da varlığını sürdürebileceği senaryosu da göz ardı edilmemelidir). İsrail'in Gazze'yi kısa sürede boşaltma hedefine ulaşamaması, mevcut tehditkâr söylemlerinin ana nedenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

4.2. Nükleer Tehdidin Hedefleri: İran, Pakistan ve Türkiye

İsrail'in nükleer tehdidi, konvansiyonel bir güç olmayan Filistin'e değil; doğrudan Arap ülkeleri, Türkiye ve İran'a yöneliktir.

İran özelinde bakıldığında; Tahran'ın askeri asimetriden çekindiği ve İsrail ile doğrudan çatışmadan kaçındığı görülmektedir. Milli İstihbarat Akademisi'nin analizleri de desteklemektedir ki; İran hava kuvvetlerinin yetersizliği nükleer kapasiteyi gölgelemekte ve olası bir konvansiyonel savaşta İsrail'in üstün geleceğini göstermektedir.

Ayrıca, İran iç kamuoyunda %50'ye varan Batı/Amerika müzahiri kesimin varlığı ve İsrail'in siber saldırı kapasitesinin (iletişimi kesme potansiyeli) yarattığı zafiyet, İran adına topyekûn bir fiziksel savaşı zorlaştırmaktadır. İsrail'in savaşı İran'a yayma arzusunun temelinde; Filistin meselesini unutturmak ve odağı "meşru düşman" algısına çekerek Batı kamuoyunu rahatlatma stratejisi yatmaktadır.

Nükleer kapasitesi nedeniyle Pakistan da İsrail için bir tehdit unsuru konumundadır. İsrail'in, Hindistan üzerinden bu ülkede istikrarsızlık ve karışıklık hedeflediği anlaşılmaktadır.

Mevcut konjonktürde Türkiye'nin de İsrail'i tam olarak karşısına almak istemediği görülmektedir. Ancak İsrail tehdidi asla hafife alınmamalıdır. İsrail'in sınırlarımıza dayandığı gerçeği ve Türkiye'ye karşı nükleer silah kozunu kullanma ihtimali (düşük olasılık olsa dahi), stratejik planlamada göz ardı edilmemelidir.

4.3. İsrail'in Stratejik Konumu ve Çözüm Önerileri

İsrail, normal bir ulusal devlet hüviyeti taşımamaktadır. Siyonizm ve Batı sömürgeciliğinin bir ürünü, Batı'nın bölgedeki kirli işlerini yürüten bir ileri karakol niteliğindedir. Dolayısıyla mevcut mücadele, sadece İsrail'e karşı değil, bizzat Batı dünyasına karşı yürütülmektedir.

İsrail'in nükleer tehdidine karşı çözüm; Türkiye, İran ve Mısır'ın bireysel olarak nükleer güç haline gelmesinden ziyade, Pakistan ve Ürdün gibi ülkelerin mevcut kapasitelerinden faydalanılarak bölgesel bir ittifak kurulmasından geçmektedir.

Bu kapsamda atılacak en kritik adım, "Uluslararası Güvenlik Güçleri" (UGG) teşkil edilmesidir. İsrail-Filistin sınırlarında konuşlandırılacak böyle bir gücün, nükleer silah kullanım riskini sınırlayacağı açıktır.

Diplomatik düzlemde ise; İsrail'in (içerisinde Müslüman ülke bulunmaması şartıyla dahi) böyle bir gücü kabul etmeyeceği, buna karşın ABD cephesinin UGG fikrine daha sıcak bakabileceği öngörülmektedir. (Tarihsel bir referans olarak; Türkiye'nin geçmişte bu yönde bir girişimde bulunduğu, ancak bu girişimin Suudi Arabistan ve Mısır tarafından reddedildiği de unutulmamalıdır.)

Sonuç olarak; uluslararası sistemde İsrail'in nükleer silahlarını meşrulaştırmasını engelleyecek diplomatik hamlelerin yapılması ve IAEA (Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı) mekanizmalarının aktif kullanılarak kullanımın engellenmesi elzemdir.

5. TÜRKİYE'DE ACİL BİR ANTI-SİYONİZM EYLEM PLANINA İHTİYAÇ VAR MIDIR?

Anti-Siyonizm başlığı altında acil bir eylem planı oluşturulması gerekli görülmektedir. Ancak bu süreçte; Siyonizm kavramının soyut bir ideoloji olduğu, asıl somut düşmanın ise İsrail devleti ve onu destekleyen Batı dünyası olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Siyonizm, asimetrik gücün aldığı farklı isimlerden sadece biridir (bugün Siyonizm, yarın başka bir isim alabilir).

Açıktan bir anti-Siyonizm demecine ihtiyaç duyulmamaktadır; zira Siyonizm'i gözde çok büyütme, Müslüman ülkeleri psikolojik olarak çaresizliğe sürüklemektedir. Ayrıca, Avrupa'da anti-Siyonizm söyleminin anti-İslam söylemlere yol açabileceği riski de dikkate alınmalıdır. Dünyanın bu "stratejik rehavetten" kurtulması elzemdir.

Eylem planı ihtiyacında, soyut ideolojik planlar yerine ulus-devlet sisteminin real-politik çerçevesinde kalınarak somut politikalara odaklanılmalıdır. Bu bağlamda atılması gereken stratejik adımlar şunlardır:

- **Hukuki Mütakabiliyet:** Avrupa'da antisemitik olmama kanunlarının varlığına karşılık olarak; Müslüman ülkelerde de Filistin'in varlığını kabul etmeyenleri cezalandıracak yasal düzenlemelerin yapılması zorunludur.
- **İç Güvenlik ve Tehdit Tespiti:** Türkiye'nin hangi yapıları terör örgütü olarak tanımladığının netleştirilmesi gerekmektedir. Askeri bir müdahaleden önce bu tür kavramsal

ikiliklerden kurtulmak şarttır. Sumud Filosu katılımcılarının verileri ışığında; İsrail'de bu soykırıma ortak olan Türklerin bulunması ve Türkiye içindeki bazı aşırı radikal kesimlerin İsrail destekçisi olması ciddi bir güvenlik açığıdır. Bu nedenle öncelikli mesele, "iç cephenin tahkim edilmesi" ve temizlenmesi olmalıdır.

- **Proaktif Hukuki ve Diplomatik Adımlar:** Sürekli savunma pozisyonunda kalmak yerine, karşı tarafı savunmaya geçirecek hamleler yapılması stratejik bir gerekliliktir. Örnek olarak; Sumud Filosu'nda tutuklanan Türklerin karşı dava açması ve UCM üzerindeki baskılara rağmen Hamas lehine kararlar aldırarak için aktif çaba gösterilmesi gerekmektedir.
- **Askeri ve İstihbari Hazır Bulunuşluk:** Gerçek bir tanınmanın ardından eyleme geçilmesi esastır. Türkiye'nin istihbarat kapasitesinin geliştirilmesi ve tam hazır bulunuşluk durumunun sağlanması hayati önem taşımaktadır. Olası bir saldırı senaryosunda atılacak adımların planlanması ve bu konuların akademik çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

6. KÜRESEL DÜZEYDE İSRAİL VE SİYONİZM SORUNU İÇİN BİR ÇÖZÜM PLANI HAZIRLAMAK İSTESEYDİNİZ BU PLANDAKİ MADDELER NELER OLURDU?

Küresel düzeyde sürdürülebilir bir çözüm planının oluşturulması elzemdir. İsrail'in gücünü kullanmaktan çekinmeyen agresif bir aktör olduğu gerçeği göz önüne alındığında, stratejik bir yol haritasının belirlenmesi verimli sonuçlar doğuracaktır.

Sorunun kökenleri analiz edildiğinde, Siyonizm'in ortaya çıkış sebebinin Avrupa'daki antisemitizm olduğu görülmektedir. Bu tarihsel travma, İsrail'i organize olmaya ve gelişmeye zorlamıştır; travma büyüdükçe büyüme sorumluluğu artmıştır. Benzer bir tarihsel sürecin, bugün büyük bir travma yaşayan Filistin toplumu için de bir diriliş ve organize olma motivasyonuna dönüşmesi muhtemeldir.

Mevcut küresel dinamiklerde İslamofobi'nin yükselmesi, İsrail'in stratejik çıkarlarına hizmet etmektedir. Müslüman nüfusunun artışının Batı'da yarattığı korku iklimi, İsrail'in saldırgan politikalarına meşruiyet zemini sağlayan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bu tespitlerin ardından, küresel düzeyde İsrail ve Siyonizm sorununa yönelik aşağıdaki çözüm planı maddeleri önerilmiştir:

- UCM kararlarının ivedilikle uygulanması ve soykırım suçuna iştirak edenlerle ilgili de kararlar alınması,
- İsrail'in Gazze ve Batı Şeria'dan çekilmesi,
- İsrail'in ateşkes şartlarına uyması ve saldırılarını durdurması için arabulucu ülkelerin (Türkiye, Katar, Mısır) ABD ve İsrail üzerindeki baskılarını artırması,
- Gazze'ye insani yardım geçişlerinin sağlanması,
- Küresel sivil ve akademik ağlar arasında iş birliğinin sağlanması,
- Hamasın uluslararası alanda meşruiyetinin artırılması için çabaların artırılması,
- Dünyadaki küresel Siyonist ağlara karşı mücadelelerin artırılması,
- ABD ve Avrupa'nın İsrail üzerindeki baskılarını artırması için Filistin dostu ülkelerin diplomatik çabalarını artırması,
- Filistin dostu ülkelere ve sivil yapılardan oluşan birlikteliklerin güçlendirilmesi,
- Körfez ülkeleri başta olmak üzere Arap ülkelerinin ABD ve İsrail'e olan ekonomik bağımlılıklarını azaltması,

- Abraham Anlaşmalarının gözden geçirilmesi ya da iptal edilmesi,
- Gazze'nin ivedilikle yeniden yapılanması için uluslararası bir zirvenin toplanması,
- İsrail'e yapılan silah satışlarının durdurulması,
- İsrail'le ticarete tüm ülkelerin son vermesi.

80

SONUÇ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü tarafından düzenlenen “Filistin Çalıştayı 2: İkinci Yılında 7 Ekim ve Soykırım” başlıklı çalıştay, 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan ve ikinci yılını geride bırakan tarihsel kırılmayı analiz etmiştir. Hukuki, insani, ekonomik ve askeri/stratejik başlıklar altında teşkil edilen dört ayrı masada yürütülen müzakereler akademik projeksiyonlar ışığında, sürecin yalnızca bölgesel bir çatışma olmadığı, küresel sistemin normlarını ve geleceğini derinden sarsan çok katmanlı bir kriz olduğu sonucuna varılmıştır. Çalıştayda ortaya konan tespitler ve çözüm önerileri, aşağıdaki temel noktalar etrafında toplanmıştır.

Çalıştay sonucunda ulaşılan en net yargı, Gazze’de yaşananların sıradan bir savaş veya çatışma hukuku terminolojisiyle açıklanamayacağıdır. İsraili üst düzey yetkililerin kullandığı insanlıktan çıkarıcı dil ve sahadaki uygulamalar bir arada değerlendirildiğinde, 1948 Soykırım Sözleşmesi’nde aranan özel kast unsurunun vücut bulduğu sabittir. BM Soruşturma Komisyonu raporlarıyla da teyit edildiği üzere, bir grubun yaşam şartlarının kasten değiştirilmesi ve fiziksel varlığının ortadan kaldırılmasına yönelik eylemler, İsrail’in soykırım suçunu işlediğini uluslararası hukuk nezdinde ispatlamaktadır.

Bu süreçte, mevcut uluslararası sistemin ve özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin (BMGK), daimî üyelerin veto yetkilerini ulusal çıkarları önceleyerek kullanmaları nedeniyle, uluslararası barışı koruma işlevini yitirdiği görülmüştür. Ancak sistemin bu yapısal tıkanıklığına rağmen, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) tarafından İsraili yetkililer hakkında tutuklama kararlarının çıkarılması ve Uluslararası Adalet Divanı nezdindeki yargılamalar, cezasızlık kültürüyle mücadele ve hukukun üstünlüğü adına korunması gereken kazanımlar olarak değerlendirilmiştir. İsrail’in saldırganlığının Gazze ile sınırlı kalmadığı, Batı Şeria’da uygulanan baskı ve sindirme politikalarıyla fiili bir ilhak sürecinin yürütüldüğü ve çatışmanın bölgesel bir yayılma eğilimi gösterdiği de raporun hukuki ve siyasi tespitleri arasında yer almıştır.

Gazze’deki insani durum, geleneksel insani kriz veya doğal afet sonrası müdahale şablonlarıyla yönetilebilecek bir süreç olmaktan çıkmıştır. İsrail’in, gıda, su, ilaç ve temel yaşam malzemelerinin girişini sistematik olarak engellemesi, açlığı ve kıtlığı bilinçli bir savaş taktiği ve soykırım aracı olarak kullandığını göstermektedir. Sağlık altyapısının doğrudan hedef alınması ve yardım görevlilerine yönelik saldırılar, insani yardım faaliyetlerini imkânsız hale getirmiş; bu durum Batı dünyasının iddia ettiği evrensel insan hakları söyleminin ve sivil koruma normlarının iflas ettiğini ortaya koymuştur.

Çalıştayda varılan ortak kanaat, Gazze’nin yeniden imarı ve insani yardımların ulaştırılması konusundaki asıl engelin finansman olmadığı yönündedir. Tahmini 300 milyar doları bulması beklenen yeniden inşa maliyetinin uluslararası toplum tarafından karşılanabileceği, ancak askeri ve siyasi engeller aşılmadan, yani sahada güvenlik sağlanmadan yapılacak hiçbir yardımın sürdürülebilir olamayacağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla insani krizin çözümü, teknik bir lojistik operasyonundan ziyade, yardımların güvenliğini sağlayacak siyasi bir iradenin tecellisine bağlıdır.

İsrail'in hukuk tanımazlığına karşı küresel vicdanın bir refleksi olarak gelişen boykot hareketi, çalıştayda sadece ekonomik bir yaptırım değil, ahlaki bir duruş olarak nitelendirilmiştir. Türkiye'de %30 seviyelerine ulaşan katılım oranı ve küresel markaların şube kapatmak veya piyasadan çekilmek zorunda kalması, boykotun etkili bir yumuşak güç unsuru olduğunu kanıtlamıştır.

Ancak boykotun uzun vadeli başarısı için, sürecin duygusal tepkilerden arındırılarak örgütlü ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması elzemdir. Rapor, boykotun kapsamının sadece gıda ve tekstil ürünleriyle sınırlı kalmaması gerektiğini; İsrail'in teknolojik hegemonyasına ve büyük veri (big data) hakimiyetine karşı, yerli dijital platformların ve yazılımların (arama motorları, mesajlaşma uygulamaları vb.) desteklenmesinin stratejik bir zorunluluk olduğunu ortaya koymuştur. Tüketici alışkanlıklarının değişmesi, devletin yerli üretimi teşvik etmesi ve sivil toplumun bilinçli yönlendirmesi, bu ekonomik direnişin başarısı için kritik sacayaklardır.

Mevcut tablonun askeri ve stratejik analizi, yumuşak güç (haklılık, meşruiyet, kamuoyu desteği) ile sert güç (askeri kapasite, teknoloji, nükleer caydırıcılık) arasındaki derin asimetriyi gözler önüne sermektedir. Filistin tarafının ve destekçilerinin sahip olduğu ahlaki üstünlük ve yumuşak güç, İsrail'in sahip olduğu yıkıcı sert güç karşısında sahadaki vahşeti durdurmaya yetmemiştir. İsrail gibi mikro düzeyde ancak son derece organize ve teknolojik donanımı yüksek bir yapı karşısında; 2 milyarlık İslam dünyasının dağınık, stratejik düşünceden yoksun ve teknolojik üretimden uzak yapısının etkisiz kaldığı tespiti yapılmıştır.

Bu bağlamda Türkiye ile İsrail ilişkilerinin geleceği de stratejik bir risk analizi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Kısa vadede sıcak bir çatışma beklenmemekle birlikte; İsrail'in bölgedeki hegemonya arayışı ile Türkiye'nin bölgesel güvenlik sağlayıcı rolü arasındaki yapısal çıkar çatışması, orta ve uzun vadede iki ülke arasında gerilim ve çatışma riskini barındırmaktadır. İsrail'in belirsizliğini koruduğu nükleer kapasitesinin, sadece Filistin'e değil, Türkiye ve diğer bölge ülkelerine yönelik bir tehdit ve son nokta silahı olarak varlık gösterdiği göz ardı edilmemelidir.

Tüm bu analizlerin ışığında raporumuz; sorunun çözümü ve Türkiye'nin ulusal güvenliği için anti-siyonizm gibi soyut ve reaktif söylemler yerine, ulus-devlet gerçekliğine uygun, somut ve reel-politik adımların atılması gerektiğini vurgulamaktadır. Duygusal hamaset yerine;

- İç cephenin tahkim edilerek güvenlik açıklarının kapatılması,
- İstihbari ve askeri caydırıcılığın artırılması,
- Bölgesel ittifakların (özellikle Pakistan gibi nükleer güçlerle iş birliği ve Uluslararası Güvenlik Güçleri teşkili gibi) güçlendirilmesi,
- Teknolojik bağımsızlığın (büyük veri ve yapay zekâ alanlarında) sağlanması gerekmektedir.

Sonuç olarak; 7 Ekim sonrası süreç, mevcut küresel sistemin çöküşünü ve yeni bir düzen arayışının sancılarını simgelemektedir. Türkiye'nin ve İslam dünyasının bu süreçten çıkaracağı en büyük ders; haklı olmanın yetmediği, güçlü ve organize olmanın bir beka meselesi haline geldiğidir. Bu rapor, akademik sorumluluk bilinciyle, Gazze'deki soykırımın durdurulması ve bölgede adil bir barışın tesisi için politika yapımcılarına somut bir yol haritası sunmaktadır.

ULİSA

Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

T.C. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Adres : Güvenevler Mah. Cinnah Cad. No: 16
Çankaya/ANKARA
Tel : 0(312)906-1313
e-posta : ulisa@aybu.edu.tr
Web Sayfası : www.aybu.edu.tr/yulisa

Bu rapor, çalıştay katılımcılarının sözlü katkılarından tutulan notlarda ve sonrasında yaptıkları yazılı katkılardan oluşmaktadır. Raporda yer alan görüşler çalıştay katılımcılarına aittir ve AYBÜ'nün ya da ULİSA Enstitüsü'nün görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.